

Προσφορά αγάπης στον τόπο που μας γέννησε Έτος 11^ο Φύλλο 21^ο Οκτώβριος 2009

Παπά Νικόλας Στουπάκης
(σελίδα 10)

Επιγραφή στον τάφο του Καραλή

Μετάφραση υπό του κ. Χρ. Μαυροπούλου
(από το βιβλίο που περιγράφουμε στη σελίδα 4)

Εκείνος (ο Θεός) αιώνιος

Ο κατά θάλασσαν αρχηγός, το αγλαίσμα του ιερού στόλου,
Ο την αίγλην της Βεζυρειαίς επαυξάνων απαράμιλλος πολύτιμος μαργαρίτης

κραταιός μαχητής της κλεινής βασιλείας ήρωες πετών, ου
το κλέος απαράμιλλον εν τη ναυτική επιστήμη.

Λέων εν τω πεδίω της ανδρείας, διακεκριμένος Βεζύρης,
Αλή Πασσάς, υιός Ναούχ αγνός την καρδίαν,
καταναλώσας την πολύτιμον ζωήν του υπέρ της θρησκείας
και του κράτους,

δια του αξιώματος της Βεζυρειαίς εκλείσει τα μέγιστα την
επικράτειαν.

Ενώ δε το πλοίον του ήτο ηγκυροβολημένον προ της Χίου
ο ακάθαρτος Ρωμηός επυρόλησεν αυτό δι' απάτης
και πριν ή πραγματοποιήση προσηκόντως και τελείως εν
τω κόσμω τον πόθον του

ο οινοχόος της Ειμαρμένης έτεινεν εις χείρας του το
άπελλι ποτήριον.

Ο Φουρουγή έγραψε την χρονολογίαν αυτού και δη καθ'
ήν εποχήν

ο Αλή πασσάς παραδούς το πνεύμα εγένετο μάρτυς μετά
του πλοίου του.

Έτος 1237 Νέα Σελήνη 6 Ιουνίου 1822

Το πυρποληθέν πλοίον ονομάζετο «Μπουρλότα Σαϊμάζ»
ήτοι «Καταφρονήτρια των Πυρπολικών»

Αγάπη

Όπως γεννήθηκε το φως, γεννήθηκε η αγάπη.

Για την αγάπη του ζη κι ο Θεός και ζη με πάθος.

Απ' την αγάπη πιο πολύ, λατρεύω την αλήθεια.

Μάρμαρα δίχως πρόσωπα τα δίχως μάτια αγάπη.

Η κάμπια απ' την αγάπη της γίνεται πεταλούδα.

Πάνω στη χλόη μπουσουλά η αγάπη μας κάτασπρη.

Η αγάπη είναι πολεμιστής, ντυμένη περιστέρι.

Είσαι η γωνία που το φως κι η αγάπη συναντιόνται.

Αν στέλνεις την αγάπη σου δούλα, θα μετανοιώνεις.

Μην παριστάνεις την Κυρά, βάλ' την ποδιά σου αγάπη.

Άγιασε τι είχε στην ψυχή του εφτά πληγές αγάπης.

Δεν αγαπάνε τα θεριά κι οί αγάπες δεν ξεσκίζουν.

Μες στο κουκούλι της αγάπης βρίσκεται ο θεός μας.

Η αγάπη σου κολλητική αρρώστεια, ευλογημένη.

Γιατί αγαπάς, μοιάζεις με φως γλυκύ στις χρυσαλίδες.

Πολιτιστικός, Επιμορφωτικός, Εκδοτικός Οργανισμός Δαφνώνα Χίου

Αστική

Μη Κερδοσκοπική Εταιρία

*

Τεύχος 21, Οκτώβριος 2009

*

ISSN: 1108-9016

*

www.dafninet.gr

E-mail: info@dafninet.gr

*

Υπεύθυνος έκδοσης,
σύνταξη, σελιδοποίηση,
εκτύπωση, επικοινωνία, Copyright,

Βαγγέλης Ρουφάκης
Δαφνώνας, Χίος 82100

*

Τηλέφωνο-Φαξ: (22710) 78-353

Κινητό: 6942 026026

E-mail: vroufak@otenet.gr

Δάκρυα

Φούχτες γεμάτες δάκρυα, φούχτες ψηλά απ' τον Άδη.

Σαν τις σταγόνες της βροχής τα δάκρυα δεν μετριούνται.

Σβήσε στο δάκρυ την κραυγή· θα γίνει άσπρο διαμάντι.

Δάκρυα μ' αλμυρό καημό και δάκρυα με ποτάσα.

Τα δάκρυα τ' απόκρυφα που φαίνονται, ντροπιάζουν.

Ποτίζει με το δάκρυ του το λόγο, να καρπίσει.

Σαν μεγενθυντικός φακός το δάκρυ μας τρομάζει.

Στο μίσχο τους τα δάκρυα κρατιούνται ματωμένα.

Ένα μεταξωτό παιδί μ' ένα σπυράκι δάκρυ.

Με δάκρυα δεν ξεδιψάς, δίψας και νοστιμίξεις.

Την οικουμένη σαν παιδί κανάκευαν με δάκρυα.

Σαν να 'ναι γυάλα, χώρεσαν στο δάκρυ, όλη τη γη μας.

Ολόκληρη κοιλοπονά η γη μας για ένα δάκρυ.

Και να χαμογελά, μπορεί, χλευάζοντας το δάκρυ.

Τα δάκρυα. κρυστάλλωσαν στην πόρτα της ανάγκης.

«Πετράδια»

Γεώργη Διλιμπόη

Πίστι μισξ...

Με καθυστέρηση έξι περίπου μηνών είμαστε πάλι μαζί φίλοι αναγνώστες και πριν προχωρήσω, οφείλω να ζητήσω συγνώμη για την καθυστέρηση αυτή. Φόρτος εργασίας στην αρχή, μικρό πρόβλημα υγείας κατόπιν, μας έφεραν στο φθινόπωρο, από την άνοιξη που κανονικά είχε προγραμματιστεί η παρούσα έκδοση.

Εικοστό πρώτο τεύχος, με κόπο και... στερήσεις, αφού όπως γνωρίζεται το Περιοδικό μας καθώς και όλες μας οι εκδόσεις διανέμονται δωρεάν. Η ανταπόκριση των φορέων απελπιστική. Όχι μόνο δεν έχουμε βοηθηθεί σχεδόν ποτέ, αλλά και υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει απέναντί μας κάποιοι αιρετοί, εδώ και

χρόνια, δεν εκπληρώθηκαν.

Άλλοι πάλι (αιρετοί), χωρίς ίχνος ντροπής, μου συνιστούν φιλικά: «Κάτσε βρε στο σπίτι σου και γύρευε τη δουλειά σου», λες κι έχουν λύσει τα προβλήματα του πολιτισμού με τις βαρύγδουπες εξαγγελίες τους κι εμείς «οι πολλοί που τους ζαλίζουμε», μπερδευόμενοι στα πόδια τους, δεν έχουμε λόγο ύπαρξης. Γι' αυτό πάμε καλά.

Ευτυχώς, υπάρχουν κι οι «γραφικοί». Ένας τέτοιος μου τηλεφώνησε και μου είπε να πάω την επομένη στην τράπεζα να πάρω κάτι που μου έστειλε. Όταν κατάλαβα ότι πρόκειται για χρήματα, αρνήθηκα να τα δεχτώ κι εκείνος «θυμωμένος» μου 'κλεισε το τηλέφωνο, ευτυχώς και δεν κατάλαβε πως με πήραν τα κλάματα από συγκίνηση. Την επομένη του τηλεφώνησα να του ζητήσω συγνώμη, αν τον πρόσβαλα κι εκείνος με το καλόκαρδο ύφος και το χαρακτηριστικό του χαμόγελο μου λέει: «Και να το γράψεις δε με νοιάζει, μπας και ξυπνήσουν κάποιοι». Πρόκειται για τον στυλοβάτη του πολιτισμού της Χίου, καθηγητή και λογοτέχνη Γεώργη Διλμπόη. Δάσκαλε, ως πότε θα μας διδάσκεις ήθος και πολιτισμό; Ως πότε θα στηρίζεις κάθε προσπάθεια για το καλό του τόπου μας; Δεν έχεις «βάλει μυαλό» πόσα χρόνια, που παλεύεις και σ' έχουν «πληρώσει ανάλογα», οι περισσότεροι;

Εμείς, το ξέρεις δάσκαλε πως σ' αγαπούμε και σε θαυμάζουμε γι' αυτό που είσαι, για την προσφορά σου στον τόπο, για τα όσα μας δίδαξες και μας διδάσκεις. Σ' ευχαριστούμε από καρδιάς για όλα, αλλά και για τα χρήματα, που κάλυψαν το κόστος εκτύπωσης αυτού του τεύχους.

Ευχαριστούμε επίσης τους αδελφούς Γιώργη και Μιχάλη Μαμούνα από τη Χιακή Αγορά Κρεάτων που ανέλαβαν τα έξοδα του ταχυδρομείου, για την αποστολή της «Δάφνης»...

Πάλι μαζί λοιπόν, για να... γκρινιάζουμε με τα στραβά και τα ανάποδα, να προβάλουμε τον τόπο μας και την ιστορία του, την παράδοση και τη λαογραφία, την τέχνη και τον πολιτισμό.

Όλοι μιλούμε για οικονομική κρίση, για δύσκολες μέρες και πτώση του τουρισμού. Τι έχουμε κάνει όμως, να καλυτερέψουμε την κατάσταση;

Πως δεν έχουμε καλές συγκοινωνίες με την υπόλοιπη Ελλάδα, το ξέρουμε. Ότι οι δρόμοι μας

δεν είναι οι καλύτεροι κι αυτό γνωστό. Αυτά δε φτιάχνουν από τη μια μέρα στην άλλη. Το να μην είναι οι δρόμοι γεμάτοι σκουπίδια, όμως, κοστίζει λίγο φιλότιμο από 'μας και λίγη ευαισθησία απ' τους υπεύθυνους της καθαριότητας.

Οι πινακίδες στους δρόμους, όλες, είναι μουτζουρωμένες ή καλυμμένες με αυτοκόλλητα, θέτοντας σε κίνδυνο τους πάντες, περισσότερο βέβαια τους

επισκέπτες που δε γνωρίζουν τον τόπο. Αν κάποια ατίθασα παιδιά προβαίνουν σε τέτοιου είδους ενέργειες, που είναι οι γονείς; Που είναι οι υπεύθυνοι να καθαρίσουν τις πινακίδες κι αν χρειαστεί να επιβάλλουν το νόμο;

Βαρύ το τίμημα που πληρώνουνε στην άσφαλο και αν όλοι δεν ανοίξουν τα μάτια τους και οι ταγοί μας δε δραστηριοποιηθούν, όσο κι αν γκρινιάζουμε εμείς, όσο κι αν φωνάζει στην τηλεόραση ο Ιαμβέρης, δε γίνεται τίποτα...

Σ' αυτό το τεύχος, θα βρείτε, πώς στήθηκε ο ανδριάντας του Κανάρη στον κήπο της πόλης της Χίου, για τα ιστορικά Κοίλα, για τον παπά Νικόλα Στουπάκη και την Π.Ο. Δάφνη. Φωτογραφικό αφιέρωμα στη μαρτυρική Κυδιάντα, για τον ανδριάντα του Ομήρου που το γύψινο εκμαγείο του ήλθε στο Ομήρειο, τον Παντελή Καλόγερο, το νέο που μας κάνει περήφανους και μνήμες από το Σκαλοχώρι της Λέσβου. Επίσης τις «Επιστολές Αναγνωστών», «Το Αρχείο μου», ποιήματα, σχόλια και άλλα.

Εύχομαι καλή ανάγνωση, καλό χειμώνα και καλή αντάμωση με την «Δάφνη» την επόμενη άνοιξη. Μέχρι τότε να είμαστε όλοι καλά.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Γεώργης Διλμπόης

Γεννήθηκε στη Χίο το 1932. Σπούδασε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και εργάστηκε στη Μέση Εκπαίδευση. Στα γράμματα εμφανίστηκε το 1963 με την ποιητική συλλογή "Ο Έπαναστάτης λόγος. Έχει γράψει ποίηση, πεζογραφία και θεατρικά έργα. Ακόμη έχει ανθολογήσει ποιητές και διηγηματογράφους της Χίου.

Εθνικό Κέντρο Βιβλίου

Ο ανδριάντας του Κ. Κανάρη

Από το περυσινό καλοκαίρι, σε συζήτηση που είχαμε με την κυρία Λένα Δ. Λατουσάκη, όταν βρέθηκε για λίγες μέρες στη Χίο, υποσχέθηκε πως θα μου έστειλε από τη Θεσσαλονίκη το βιβλίο του 1927 (από το τυπογραφείο Ι. Βάρτσου), «ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΚΑΝΑΡΗ», αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του, όπως και έκανε (σ' ευχαριστούμε θερμά κι από τις στήλες της «Δάφνης», αγαπητή Λένα).

Τα έργα ανακατασκευής της Πλατείας της Χίου και η ενοποίησή της με τον Δημοτικό κήπο (παρά τα χάλια και τις κακοτεχνίες) και η αποστολή του βιβλίου, συνέβαλλαν στο να αναδημοσιεύσουμε αποσπάσματα και φωτογραφίες:

«Η ιδέα της ανεγέρσεως του ανδριάντος του Πυρπολητού (ξεκινάει το βιβλίο), ανήκει εις τον άλλοτε Γενικόν Διοικητήν Χίου κ. Γεώργιον Παπανδρέου, όστις ανέθεσε, το 1920, την κατασκευήν τούτου εις τον γλύπτην καθηγητήν του Πολυτεχνείου κ. Μιχαήλ Τόμπρον, συνέστησεν δε και επιτροπήν προς παρακολούθησιν της εργασίας εκ των κυρίων Κ. Αμάντου, Λ. Καλβοκορέση, Π. Κοντογιάννη, Κ. Κουρουνιώτη και Δ. Πετροκοκκίνου, της οποίας την λογοδοσίαν παραθέτομεν ενταύθα».

Ακολουθεί έκθεση της επιτροπής, ο «περί εγκρίσεως δαπανών προς τέλεσιν αναμνηστικών τελετών» Νόμος 3116, του Υπουργού Εσωτερικών Π. Μαυρομιχάλη, άλλες αποφάσεις και το πρόγραμμα εορτασμού που ακολουθεί.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ ΚΑΝΑΡΗ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΩΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ, ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «ΚΑΝΑΡΗΣ» ἐν τῷ λιμένι Πειραιῶς, Σάββατον 18^{ον} Ἰουνίου ὥραν 7 μ. μ. καὶ «ΦΡΙΝΤΩΝ» ἐν τῷ ὄρμῳ Παλαιῶ Φαλήρου.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ, ἐκ Πειραιῶς 8. μ. μ. ἀκριβῶς.

ΑΦΙΞΙΣ ΕΙΣ ΧΙΟΝ, Κυριακὴν πρωΐαν 19^{ον} Ἰουνίου.
Τελετὴ ἀποκαλυπτ. ἀνδριάντος ΚΑΝΑΡΗ.
Μεσημβριαν: Ἐπίσημον γεῦμα τοῦ Δήμου.
Ἀπόγευμα: Κατάθεσις θεμελίων λίθων Ἐμπορικῆς Σχολῆς καὶ Ὁρφανοτροφείου.
Τεῖον ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ, ἐκ Χίου ἐσπέραν.

ΑΦΙΞΙΣ, εἰς Πειραιᾶ τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς Δευτέρας 20 Ἰουνίου.

Στη συνέχεια, λεπτομερῆς αναφορά στους ἐπισήμους ἀπὸ το Δῆμαρχο Χίου Σ. Ν. Κανέλλο καὶ ἡ ἀναλυτικὴ περιγραφὴ τῶν ἐκδηλώσεων, με τοὺς χαιρετισμοὺς ὅλων τῶν ἐκπροσώπων θεσμῶν καὶ ὀργανισμῶν. Παραθέτομε ἀπόσπασμα:

Ο Δημοτικὸς Κήπος με τὸν ἀνδριάντα τοῦ Κανάρη τότε...

«Μετά τὴν δοξολογίαν μετέβησαν ὅλοι εἰς τὸν Δημοτικὸν κήπον τοῦ Βουνακίου, δια τὴν τελετὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κανάρη. Ἐκεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἀποκαλυπτηρίων κ. Χριστ. Ροδοκανάκης εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

Κύριοι,

Ὁ Χιακὸς λαὸς στερρῶς ἐχόμενος τῶν πατρίων καὶ βαθύτατα συναισθανόμενος τὰς υποχρεώσεις, ἀς ἐκληροδότησεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἡ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς Χιακὴ ἀνατροφὴ, ἐθεώρησεν ἱεράν αὐτοῦ υποχρέωσιν ἅμα τὴ ἀπελευθερώσει αὐτοῦ νὰ ἀνεγείρῃ ἀνδριάντα πρὸς τὸν ἐκδικητὴν τῶν ἀγρίων σφαγῶν τῆς Χίου, τὸν ἥρωα πυρπολητὴν καὶ ἐλευθερωτὴν, τὸ δοξασμένο τέκνο τῆς γείτονος νήσου, τὸν ἀθάνατον **Κωνσταντῖνον Κανάρην**.

Ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ εορτασμοῦ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἡρώος, παρακαλῶ τὸν ἀξιότιμον ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Υπουργῶν κ. Ἀλέξανδρον Κανάρην, ὅπως ἀποκαλύψῃ τὸν ἀνδριάντα τοῦ τετιμημένου αὐτοῦ παπποῦ Κωνσταντίνου.

»Καὶ ἔτεινε τὴν ταινίαν τοῦ καλύμματος τοῦ ἀνδριάντος εἰς τὸν Υπουργὸν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν κ. Ἀλέξανδρον Κανάρην, ὁ ὁποῖος σύρας ταύτην ἀπεκάλυψε τὸν ἀνδριάντα, ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ στρατὸς παρουσίαζεν ὅπλα, ἡ μουσικὴ τοῦ Στόλου ἐπαιῖνε τὸν Ἐθνικὸν Ὑμνον καὶ ὁ Στόλος ἐχαιρέτα δια 21 κανονιοβολισμῶν (...) Ἀπὸ τῆς ἐξέδρας, ὀλίγον περαιτέρω ἀπὸ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Κανάρη, ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Ἀμαντος».

στον Δημοτικό Κήπο της Χίου

«Τον κ. Αμαντον διεδέχθη εις το βήμα ο βουλευτής Χίου κ. Β. Κουκουρίδης ιατρός (...) Την 1 μ. μ. παρετέθη εις το μέγαρον της Λέσχης «Ισότης» το επίσημον πρόγευμα του Δήμου Χίου. Παρακάθησαν υπέρ τα διακόσια πρόσωπα

«Προκουμαία Χίου»

εις μίαν τεραστίαν αίθουσαν πλουσιώτατα διακεκοσμημένην».

Στη διάρκεια του γεύματος ο Δήμαρχος Χίου σηκώθηκε και μίλησε στους παρευρισκομένους. Στον Δήμαρχο απάντησε «λίαν ευγλώττως», ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Θ. Σοφούλης, κατόπιν ο Υπουργός των Ναυτικών Α. Κανάρης, στον οποίον απάντησε ο Πρόεδρος της Επιτροπής Χρ. Ροδοκανάκης.

«Εις την πρόποσιν του κ Ροδοκανάκη απήντησε λίαν ευγλώττως ο ναύαρχος Τυπάλδος εκ μέρους του Στόλου. Ο βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας και ποιητής κ. Γ. Αθανασιάδης-Νόβας απήγγειλε τους εξής ωραίους στίχους:

*»Τη λάμψη ακόμα βλέπουμε και το δαιμόνιο κρότο
ακούμε απ' το αιώνιο σου, πυρπολητή, μπουρλότο.
Ένας αιώνας πέρασε χωρίς μαζί να πάρει
της Χίου το μαρτύριο, τη δόξα του Κανάρη.
Μα πέρα εκεί το πένθιμο της Σμύρνης ακρογιαλιά
νέον Κανάρη καρτερεί στο νέο του Καράλη.
Είθε η σημερινή γιορτή την πίστι να γεννήση
πως νέος Κανάρης θα φανή τη Σμύρνη να εκδικήση.*

»Ολίγα τινά επίκαιρα είπεν ο Άγιος Καρδαμύλων κ. Ιωακείμ Στρομπής. Και αι προπόσεις έληξαν με τον χαιρετισμόν του βουλευτού Χίου Αλεξ. Ν. Παχού...».

Το απόγευμα θεμελιώθηκαν το Μιχάλειο Ορφανοτροφείο και η Εμπορική Σχολή Μιχαληνού. Αγώνες ποδοσφαίρου διοργανώθηκαν μεταξύ του Ποδοσφαιρικού Συλλόγου Χίου και των ομάδων Μυτιλήνης και Σάμου.

Ο Δήμος Βροντάδου οργάνωσε γιορτή στου

Πασά τη Βρύση όπου ο κ.Αθανασιάδης-Νόβας απήγγειλε την παρακάτω πρόποση:

*«Στης Χίου την ακρογιαλιά στην πέτρα του Ομήρου,
που σμίγει ο φλοίσβος με απαλά θροΐσματα ζεφύρου,
Εδώ σιμά που εκάθητο της ραψωδίες του άδων
ο ποιητής - θαυμάσαμε το γραφικό Βροντάδον
Ο Δήμος που φιλοξενεί εδώ τη συντροφιά μας
και πλημμυρίζει αισθήματα φιλίας την καρδιά μας.
Στον ψίθρο του κύματος στο θροΐσμα του κλάδου
ας πιούμε όλοι στην υγεία του ναυτικού Βροντάδου.»*

Το βιβλίο κλείνει με αποφάσεις, συγχαρητήρια, ποιήματα, φωτογραφίες και δημοσιεύματα αθηναϊκών εφημερίδων. Ο λογοτέχνης Παύλος Νιρβάνας στην «Εστία» παρουσίασε σειρά άρθρων, ένα εκ των οποίων σας παρουσιάζουμε:

«Εστία» 19/6/1927

«Η Χίος δοξάζει σήμερα τον Κανάρην της. Δοξάζει τον εκδικητήν της. Εβδομήντα χιλιάδες ψυχές ανδρών και γυναικοπαίδων, που έπεσαν κάτω από το φάσγανον του δημίου ή εξεψύχησαν πυλημένοι σκλάβοι σε ξένην γην, φτερουγίζουν γύρω από το ομοίωμα του Ψαριανού, που ετοιμάζεται να πετάξη την τρομεράν αρπάγην επάνω στα πλευρά του ανοσίου πλοίου, να γατζώσει επάνω του τον θάνατον, να το παραδώση ολοκαύτωμα εις τους τιμωρούς θεούς, μέσα στην σκοτεινήν νύκτα της κρίσεως. Και ξαναζή ύστερα από εκατό χρόνια, στο μυροβόλον νησί, όπου ξανάνθισαν τα άνθη της πορτοκαλιάςκαι ξαναμοσχοβόλησαν τα χρυσά μήλα των Εσπερίδων, κάτω από τον Ήλιον της Ελευθερίας, ξαναζή η μεγάλη ημέρα της Νεμέσεως. Η ημέρα του Κανάρη. Οι άνθρωποι μπορεί να λησμονούν «Canaris, Canaris, nous l'avonsoublié...» τραγουδούσε νοσταλγικά η Μούσα του Βίκτωρος Ουγκώ. Αλλά οι νεκροί δεν λησμονούν. Και οι νεκροί της Χίου δεν ελησμόνησαν τον Κανάρην.

Οι αρχαίοι μύθοι, που έπλασαν από την έννοιαν της δίκης, από την ιδέαν της τιμωρίας, από την συνείδησιν της μοιραίας πληρωμήςτου κακού χρέους, μίαν θεότητα, δεν είχαν γνωρίσει τον Κανάρην. Αν η δόξα του είχε λάμψει μέσα εις την μακρυνήν νύκτα των θεογονικών μύθων, το πνεύμα της Νεμέσεως θα είχαν ενσαρκωθεί εις ένα ναύτην καβαλλάρη στην πλώρη μιας ταπεινής σκάφης, ορθωμένον επάνω εις τα σκοτεινά κύματα, κρατούντα με το ένα χέρι την αρπάγην του θανάτου, με το άλλο τον πυρσόν της καταστροφής, φέροντα με την ορμήν των μεγάλων θεοκίνητων δυνάμεων, τον όλεθρον, εκεί όπου έταξαν οι τιμωροί θεοί. Και τώρα που ο ορειχάλ-

κινος εκδικητής υψώνεται επάνω στην γην, που επότισε το αίμα ηρώων και μαρτύρων, νομίζει κανείς, ότι ο τεχνίτης από ένα τέτοιον θεογονικόν μύθον ενεπνεύσθη το πλάσμα του, όχι από μίαν χθεσινήν πραγματικότητα.

Εκεί ήτο η θέσις του. Οι ήρωες ζουν την ζωήν της αιωνιότητος εις τους τόπους, ένθα το άνθος του ηρωισμού των έλαβε την λαμπροτέραν του άνθησιν. Εκεί είναι τα Ηλύσιά των. Από την δόξαν του Κανάρη είναι γεμάτα τα πελάγη. Τα κύματα την διαλαλούν προς όλους τους ουρανούς, προς όλας τας ακτάς, προς όλους τους ορίζοντες των χρόνων και των καιρών.

Οι ναύται όλων τόπων και όλων των εποχών -είπεν ένας ξένος δοξαστής του- δεν θα λησμονήσουν ποτέ το όνομα του Κανάρη. Αλλά η θέσις του είναι εκεί, όπου ο Ήλιος λευκαίνει ακόμη τα σκορπισμένα οστά αμετρήτων νεκρών, των οποίων εξεδίκησεν τον μαρτυρικόν χαμόν. Εις την γην, την οποίαν φιλείτο κύμα που εκαθρέφτισε το φλογώδες όραμα, που ανέφλεξαν αι χείρες του εκδικητού, θυσίαν εις την τιμωρόν Δίκην, ολοκαύτωμα, μεγαλειωδέστερον του οποίου δεν είδεν ο κόσμος. Κάτω από τον ουρανό, επί του οποίου, μίαν μακρυνήν νύκτα, η Δόξα, αρπάζουσα τον πυρσόν από τα χέρια του, έγγραψε το όνομά του με τη φλόγα του.

Η Χίος απαντά σήμερον εις τον πικρόν στίχον του Βίκτωρος Ουγκώ: Δεν σ' ελησμονήσαμεν, Κανάρη!».

Ελεύθερος Λόγος 22-6-1927

Ο Κ. Φάλαιτς γράφει:

«Γενικώς εκείνο το οποίον έχει να παρατηρήση κανείς εις την Χίον είναι η επιστροφή της ψυχής των κατοίκων προς το νησί των. Εκείνο το οποίον κατώρθωσαν να κάνουν οι Κεφαλλήνες και δεν το κατώρθωσαν οι Ηπειρώται ήρχησαν τώρα να το πραγματοποιούν οι Χίοι.

Ο τοπικισμός ως αρετή και ως αίσθημα πατριωτισμού καλύπτει σήμερα τους ξενητευμένους Χίους, οι οποίοι αμιλλώνται ποίος θα διαθέση περισσότερα εις έργα αγάπης και πολιτισμού δια το νησί. Οι εθνικοί Χίοι ευεργέται ολιγοστεύουν, ενώ αυξάνουν και δυναμώνουν οι τοπικοί

Το φαινόμενον αυτό είναι χαρακτηριστικώτατον. Δείχνει ότι το γενικόν ελληνικόν πνεύμα, τσακισθέν από τους μακρούς πολέμους και την Μικρασιατικήν καταστροφήν, κινείται σήμερα εντός στενωτέρου μεν πλαισίου, ασφαλώς όμως εντός πλαισίου ωφελιμωτέρου και πραγματικώς πατριωτικωτέρου. Διότι η Ελλάς σήμερον δεν έχει πλέον τόσην ανάγκην από έργα αθηναϊκά, -τα άλλως λεγόμενα εθνικά- όσον από έργα προόδου και φιλανθρωπίας, τοπικά».

Ελεύθερο Βήμα 23-6-1927

«Τα κοινωνικά και φιλανθρωπικά αισθήματα των Χίων με τας τελευταίας δωρεάς υπέρ της νήσου των συγκινούν αληθώς όλον τον ελληνικόν κόσμον διότι αποδεικνύουν τον πρακτικόν νουν και τον αγώνα των όπως ενισχύσουν την ελληνικήν κοινωνίαν με έργα κοινής ωφελείας. Οι κ. κ. Μίχαλος και των διότι με Μιχαληνός αναβιβάζονται ήδη εις το βάθρον των εθνικών ευεργετών δωρεάς των ανακουφίζουν το κράτος και παρηγορούν πλείστους πτωχούς ανθρώπους. Η αναγγελία των δωρεών των εγένετογνωστή ευρύτερον εις τον ελληνικόν κόσμον την ημέραν του εορτασμού των αποκαλυπτηρίων του πυρπολητού και απετέλεσε και τούτο μίαν ακόμη απόδειξιν της ευγνωμοσύνης των προς τον ήρωα του 1822. Με την ευκαιρίαν αυτήν είναι δίκαιον να λεχθή ότι εις την κίνησιν της της δημιουργίας των φιλανθρωπικών έργων μεγάλως συνετέλεσε και ο σεβαστός πολιτευτής Χίου κ. Ροδοκανάκης ο οποίος έχει αφιερώσει την ζωήν του προς εξυπηρέτησιν των γενικωτέρων συμφερόντων του Χιακού λαού.

Θαύμα ηλεκτροφωτισμού η πόλις και η φωταγωγήσις της την νύκτα της εορτής πανοραματική. Εκάηκαν και πυροτεχνήματα και οι προβολείς του στόλου εχρησιμοποιήθησαν όλοι ... ενεντίον της πόλεως μέχρι του μεσονυκτίου. Η προθυμία και η ευγένεια του Χιακού λαού ηπήρξε συγκινητική προς όλους τους εκδρομείς και επισκέπτας της νήσου. Τ' αυτοκίνητα της πόλεως διετέθησαν διά τους ξένους οι οποίοι επεσκέφθησαν τας εξοχάς και κυρίως τα περίφημα Μαστιχοχώρια».

Βαγγέλης Ρουφάκης

«Τιμητική αψίς Κωνσταντίνου Κανάρη»

Στα ιστορικά Κοίλα και την Πηγάδα του Κουλαλά Του καπετάν Μιχάλη Καριάμη

Ακολουθώντας το δρόμο Λαγκάδας - Καρδαμύλων, προτού η ματιά σου χορτάσει τη μαγευτική θέα που χαρίζει στους περαστικούς ο κόλπος της Λαγκάδας και του Δελφινιού, εκεί που τα δέντρα ξεκινούν από εκεί που αρχίζει και τελειώνει η θάλασσα, ξαφνικά μπαίνεις σε κλεισούρες. Πέτρινοι όγκοι, ορθώνονται απειλητικοί, και από τις δυο πλευρές του φιδωτού δρόμου. Η μόνη παρηγοριά, μια ατέλειωτη παράταξη από πικροδάφνες που ακολουθούν τον ξεροπόταμο.

Ονομασίες περιοχών, σε παίρνουν από το σήμερα και σε γυρνούν στο χθες: Ακόνες, Μεσοράχη, Πυργιά, Λησταρχείο, Σαραπιό, Μεροβίγλι, Τούμπα και τόσες άλλες.

Άξαφνα, μπροστά σου προβάλλει ένας θαυματικός γίγαντας, στεφανωμένος με διπλούς πύργους. Ο στοιχειωμένος, από μύθους και θρύλους, πέτρινος όγκος της «Γριάς». Στο προηγούμενο τεύχος της «Δάφνης» (τεύχος 20), η καλή φίλη Ευαγγελία Παπαζή, με τη δυνατή γραφίδα της, εξιστόρησε την ανάβαση εκλεκτής παρέας με μπροστάρη τον «Μοναχικό καβαλάρη» του πολιτισμού της Χίου, τον κ. Βαγγέλη Ρουφάκη. Αυτή τη φορά, ο ρόλος του ξεναγού, έπεσε στον γράφοντα. Λόγω του εύρους της περιοχής και των θέσεων τις οποίες επιλέξαμε να επι-

σκεφθούμε, η εξόρμησή μας έγινε σε δυο φάσεις. Την πρώτη φορά την παρέα αποτελούσαν οι εκλεκτές κυρίες Αθηνά Ζαχαρού-Λουτράρη και Δέσποινα Τσαρδάκα. Η παρουσία και των δυο ήταν απαραίτητη. Μαζί μας και ο ιστορικός ερευνητής καπετάν Δημήτρης Μελαχροινούδης.

Στη δεύτερη φάση την παρέα αποτελούσαν ο Δημήτρης Μελαχροινούδης, ο Βαγγέλης Ρουφάκης, η Ευαγγελία Παπαζή, ο Αντώνης Παληός κι εγώ. Το οδοιπορικό τόλμημά μας, είχε σαν αφητηρία τον ξύλινο πίνακα που υπάρχει στον δρόμο Λαγκάδας-Πιτυούς, στο ύψος του Κουλαλά και οριοθετεί την διαδρομή προς το κάστρο της Γριάς. Αρχικά, η καλή κατάσταση του πλακόστρωτου μονοπατιού σε ξεγελά. Μετά από λίγο, αφήσαμε το μονοπάτι και τον ανήφορο τραβώντας προς το

Βράχο του Λινού και την Πηγάδα του Κουλαλά. Σε έναν περιφραγμένο χώρο, ο οποίος δε σε προϊδεάζει για το τι κρύβει, θες θέλημα Θεού, θες η καλή τύχη της μυροβόλου πατρίδας μας, της Άγιας Μάνας Γης, όπως μου αρέσει να την αποκαλώ, πριν από αρκετά χρόνια κι ενώ περιφερόμουν χωρίς κανένα σκοπό, τα βήματα μου, με οδήγησαν σε αυτό το σημείο.

Ήμουν ατάκατος, και ακούμπησα σε ένα βράχο για να ξεκουραστώ. Ω του θαύματος! Η πάνω πλευρά του βράχου ήταν λαξευμένη. Χώματα κάλυπταν τους κοίλους αποθηκευτικούς ή συλλεκτικούς χώρους της. Η κούραση που ένοιωθα με μιας χάθηκε. Έβγαλα με τα χέρια μου τα χώματα και... κατάλαβα ότι σε αυτό εδώ το σημείο έγινε το πρώτο βήμα του ανθρώπου προς τη βιομηχανική εποχή! Πιθανά, ο τότε άνθρωπος, θέ-

λοντας να απολαύσει τις χαρές των κόπων του, επινόησε και υλοποίησε με τα χέρια του ένα σύστημα, συνθλίβοντας, προφανώς με βοήθεια κάποιας πλατιάς πέτρας, μετέτρεπε τον καρπό της ελιάς ή της αμπέλου, σε λάδι ή σε κρασί! Το όλο ανάπτυσμα του βράχου έχει μήκος 2,20 μέτρων και πλάτος 1,45 μ. περίπου. Στην άνω πλευρά του, έχει σκαλιστεί ένα παραλλη-

λόγραμμο κατασκευάσμα, μήκους 0,69μ X 0,47μ. Το πλέον ρηχό τμήμα (χώρος συνθλίψεως καρπού) είναι διαστάσεων 0,49μ X 0,47. Το Αμέσως βαθύτερο, είναι διαστάσεων 0,20 X 0,47. Στο κάτω άκρο αυτού υπάρχει μια ροή περίπου 0,023 μ. από όπου το λάδι ή το κρασί έρεε σε έναν βαθύτερο κοίλο χώρο. Προφανώς πρόκειται για τον κύριο χώρο συλλογής του υγρού.

Η ευρύτερη περιοχή του Κουλαλά ορίζεται από τον λόφο της Γριάς, το Καρ φωτό, τον Ρίνα ποταμό και τη δημόσια οδό. Ο προσεχτικός παρατηρητής, που έχει πανοραμική εικόνα, θα διαπιστώσει έντονη ανθρώπινη παρουσία. Φυσικά σήμερα τα πάντα είναι πεσμένα σε ερείπια με εμφανή όμως χωροταξική διαρρύθμιση.

Πεσμένοι τοίχοι. Υποστατικά. Το μάτι έμπειρου

Στο Βράχο του Λινού, καλοκαίρι 2008

παρατηρητή, προσελκύουν μικροί λίθοι κατάλληλα τοποθετημένοι. Όταν τους μετατοπίσεις με έκπληξη θα διαπιστώσεις κρυμμένο ένα μικρό κτιστό πηγάδι που ίσα-ίσα χωρά να περάσει ένας τενεκές. Σκύβεις και το σκεπάζεις με τον ίδιο ασφαλή τρόπο μη τυχόν πέσει μέσα άθελα σου ζώο ή άνθρωπος.

Σε χαμηλό σημείο κυρίαρχη θέση κατέχει η μεγάλη Πηγάδα του Κουλαλά, με την περίτεχνη πέτρινη σκάλα. Λίγο ψηλότερα το κύριο κτίσμα του όλου συγκροτήματος.

Πράγματι, μιλάμε για ένα μικρό φέουδο. Παρά του ότι αρχικά πίστευαν ότι το τοπωνύμιο Κουλαλάς είχε την ρίζα του στο επί του λόφου της γριάς οχυρό των Ελληνιστικών χρόνων με τους δίδυμους πύργους (Τουρκικά Kule = Πύργος. Άρα Κουλαλάς = Δίδυμος πύργος) σήμερα σύμφωνα με μεσαιωνικά έγγραφα το όνομα αυτό αναφέρεται στον κύριο της περιοχής.

Ακολουθώντας ένα δύσβατο μονοπάτι, σε απόσταση μερικών εκατοντάδων μέτρων από την πηγάδα, φθάσαμε στην κύρια αγροικία.

Όποτε φθάνω σε αυτό το σημείο μελαγχολώ! Όταν είδα για πρώτη φορά αυτό το ερείπιο, οι πλευρικοί του τοίχοι ορθώνονταν σε κάποιο σεβαστό ύψος. Αυτό που προκαλούσε εντύπωση ήταν το περίτεχνο χτίσιμο χωρίς ύπαρξη συνδετικής ύλης. Η πύλη της οικίας ορίζεται από κατάλληλα διαμορφωμένους μεγάλους λίθους.

Στις πλευρές του πελεκισμένες πέτρες οριοθετούσαν τα παράθυρα ή ακόμα και εσωτερικά ράφια. Από τότε έως και σήμερα κάθε χρόνο η καταστροφή γίνεται πιο ορατή, οι τοίχοι έχουν κατέβει κάτω από το μπόι ανθρώπου και παράθυρα δεν υπάρχουν. Σε λίγο θα έχουν εξαφανισθεί ακόμα και οι πέτρες του χαλάσματος. Και σήμερα μπορείς να δεις μπροστά από την κύρια είσοδο της οικίας μια περίτεχνη πλατφόρμα από αργούς λίθους.

Κάθε χρόνο η καταστροφή γίνεται πιο ορατή...

Η αγροικία περιβάλλεται από τοίχιο εν είδη αυλής πιθανά για στάβλισμα ζώων.

Ερευνώντας σχολαστικότερα γύρω από την οικία θα διαπιστώσεις αρκετές κρύπτες αγαθών ή φύλαξης μικρών ζώων.

Μια σειρά από χαμηλές ξερολιθιές με πολλαπλές διακλαδώσεις, οριοθετούν τα μονοπάτια και τις στράτες του συγκροτήματος ώστε οι άνθρωποι που ζούσαν εδώ να μην τσαλαπατούν το χειμώνα στα λασπόνερα.

Τελευταίο σημείο της ξενάγησης μας στον Κουλαλά, ήταν η Μεγάλη Πηγάδα. Ένα πηγάδι ζωοδότης για ολόκληρη την περιοχή. Μοναδικό στο είδος του. Ο θαυμασμός για τα έργα των ανθρώπων σε αυτό εδώ το σημείο ανεβαίνει κατακόρυφα. Όπως η πέτρινη σκάλα ζώνει τις πλευρές του και χάνετε στο βάθος των θολών του νερών, έτσι και οι θρύλοι ζώνουν αυτή την ελπίδα ζωής. Πέρα από τις Νεράιδες (τοπικά, Γεραγίδες), τις καλές κυράδες και τ' άλλα ξωτικά της νύκτας και της ερημιάς (που πάντα έκρυβαν μεγάλα συμφέροντα εις βάρος των ευκολόπιστων ανθρώπων), η παράδοση θέλει στο βάθος του πηγαδιού, εκεί που καταλήγει η πέτρινη σκάλα, να υπάρχει πύλη από την οποία ένα τούνελ σε φέρνει στο εσωτερικό του κάστρου στην κορυφή της «Γριάς».

Άξιο να τονιστεί ότι σε αυτό εδώ το σημείο το Δεκέμβρη του 1912 οι ηρωικοί Καρδαμυλίτες με τη βοήθεια του στρατού, Χίων ανταρτών και εθελοντών από όλη την Ελλάδα, έδωσαν σκληρές μάχες με τους Τούρκους οι οποίοι ήταν οχυρωμένοι στο Πιτύος. Ας μην το ξεχνάμε. Η Ελευθερία της Χίου κερδίσθηκε εδώ πάνω.

Επιστρέψαμε στη δημοσιά, στο αρχικό σημείο εκκίνησης. Μετά από ολιγόλεπτη πορεία με τα αυτοκίνητα, βρεθήκαμε στον ιστορικό χώρο των Κοίλων της Χίου.

Όσο χρονικό διάστημα περνούσαμε μέσα από άγονες βουνοπλαγιές, αυτό που μας έκανε εντύ-

Η Πηγάδα του Κουλαλά

πωση ήταν οι πεζούλες από ξερολιθιές που υπάρχουν παντού όπου κι αν κοιτάξεις, πράγμα που σηματοδοτεί έντονη ανθρώπινη παρουσία. Λίγο πριν φθάσουμε στην Παναγιά την Κοιλανή, σε μια στροφή του δρόμου, στη θέση Σεληνάρι, σταμάτησα τους φίλους μου για να τους περιγράψω μια καταστροφή που έγινε πριν λίγα χρόνια. Σ' αυτή τη θέση υπήρχε ένα σύστημα τριών πιθόσχημων πηγαδιών. Το πρώτο ήταν η πηγή. Το δεύτερο και το τρίτο γέμιζαν από τη διαδοχική υπερχείλιση μέσω πήλινων σωλήνων. Τάχατες για να φτιάξουν μια τσιμεντένια δεξαμενή οι ανιστόρητοι τα καταστρέψανε!

Λέγοντας Κοίλα, εννοούμε μια μεγάλη περιοχή η οποία ξεκινά πάνω από τα Καρδάμυλα και φθάνει πάνω από την Κυδιάντα και το Πιτύος. Περιοχή νευραλγική και μεγάλης στρατιωτικής σημασίας για την Χίο μα κυρίως για την πόλη της Χίου. Διαφεντεύει των κύριων λιμανιών της, αυτών των Καρδαμύλων, Δελφινίου, Λαγκάδας, Παντουκειούς και Θόλου.

Σήμερα το κύριο χαρακτηριστικό των Κοίλων, είναι τρεις εκκλησιές.

Η πρώτη όπως αναβαίνουμε το δρόμο όπως προαναφέραμε είναι η Παναγία και ανήκει στους Καρδαμυλίτες. Η δεύτερη είναι ο Άγιος Παντελεήμονας που ανήκει στο Βροντάδο και τέλος ο Άγιος Γιώργης, των Λαγκαδούσων.

Η παράδοση θέλει τα Κοίλα να καταστράφηκαν από πειρατική επιδρομή. Οι λιγοστοί των κατοίκων που γλίτωσαν έφτιαξαν τα Καρδάμυλα, το Βροντάδο και την Κυδιάντα, κάτοικοι της οποίας έφτιαξαν την Συκιάδα και την Λαγκάδα.

Πάνω από τις δυο πρώτες εκκλησιές υπάρχει το γκρέμισμα του Πύργου των Κοίλων.

Άλλο στοιχείο, είναι η ύπαρξη δεκατεσσάρων πέτρινων σωρών των γνωστών και ως «Σωρών της Γριάς». Ο Μύθος θέλει μια γιγάντια γραία να βοηθά τους ανθρώπους να φτιάξουν χωράφια. Να μαζεύει στη ποδιά της πέτρες και να τις εναποθέτει κάπου στη γη μακριά από την προς καλλιέργεια περιοχή.

Μικρό παιδί, άκουγα να μιλά για την Δασκαλόπετρα ή Σχολειόπετρα των Κοίλων, στην περιοχή της Χωρής. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση Λαγκαδούσων και Καρδαμυλιτών, εδώ δίδαξε ο Θεός Όμηρος. Αποβιβάστηκε στο Θόλος και πάνω από τη Συκιάδα τον βρήκε ο βοσκός ο οποίος τον έφερε στα Κοίλα που τότε ήταν τρανή πολιτεία! Ακόμα και σήμερα ο βράχος, στην επάνω πλευρά του είναι έτσι διαμορφωμένος, λες και υπάρχουν έδρανα μαθητών. Στη μέση έμενε όρθιος ο δάσκαλος και δίδασκε.

Ήταν σκοπός ζωής να φέρω την κυρία Αθηνά Ζαχαρού-Λουτράρη σε αυτό το σημείο, να δει και να ψηλαφίσει αυτό το θεαματικό βράχο ο οποίος σ' εμένα μοιάζει περισσότερο με το βράχο της Σίβυλλας στους Δελφούς.

Είδαμε εν τάχει από μακριά τα λιγοστά ίχνη των κατά καιρούς οικισμών. Επισκεφθήκαμε το ιστορικό πηγάδι της Σαρακίνας. Έκανε σε όλους εντύπωση, το μικρό στόμιό του, διαμορφωμένο με αρχαία μέλη οικοδομής. Μέσα το πηγάδι ανοίγει και παίρνει το σχήμα πίθου.

Στην ευρύτερη περιοχή σε αρκετά καλή κατάσταση μπορείς να εντοπίσεις και να περπατήσεις τον αρχαίο δρόμο, την Ελληνόστρατα.

Με το ήλιο και το φως της ημέρας να συνωμοτούν εις βάρος μας αφήσαμε τα Κοίλα, σε κάποια απόσταση πάνω από την Κυδιάντα, περιεργαστήκαμε το αρχαιότερο κτίσμα της Χίου. Τον Παλιόπυργο των Κοίλων.

Δυστυχώς πριν λίγα χρόνια, στην προσπάθειά τους να ανοίξουν ένα αγροτικό δρόμο ο οποίος ενώνει τον ερειπίωνα της Κυδιάντας με το Πιτύος, άστοργα και χωρίς σκέψη ή προβληματισμό καταστρέψανε ολοσχερώς το βόρειο τμήμα το διδυμόπυργου οχυρού. Από τότε κάθε χρόνο αλλοιώνουν την μορφή του οχυρού διάφορες ανθρώπινες παρεμβάσεις. Είτε χτίζοντας ποιμενικά καλύβια είτε παίρνοντας πέτρες από το τρισχιλιόχρονο κορμί του. Σε κοντινή απόσταση, υπάρχει μια μεγάλη περιφραγμένη οχυρή περιοχή με αλλεπάλληλους αμυντικούς τοίχους δυο των οποίων καταλήγουν σε Βουβούς Πύργους.

Το ευχάριστο ήταν ότι την περιοχή την είχε «περπατήσει» η κυρία Δέσποινα Τσαρδάκα, η οποία βεβαίωσε το ορθό των παρατηρήσεών μου.

Με καταφανή την δυσαρέσκεια όλων ζωγραφισμένη στα πρόσωπά μας, αφήσαμε την περιοχή μέσω Πιτυούς αλλά με την υπόσχεση ότι θα την επισκεφθούμε ξανά.

Παρά το σούρουπο, η φωτογράφιση συνεχίζεται

Παπά Νικόλας Στουπάκης ο

Γεννήθηκε στο Δαφνώνα τα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα, όπου και μεγάλωσε. Ήταν από τους τυχερούς που όχι μόνο ήξερε να διαβάζει και να γράφει, αλλά έμαθε «μουσικά» κι έγινε ψάλτης. Έμαθε επίσης την τέχνη του παπλωμάτα κι έκανε τα παπλώματα και τα στρώματα στα ζευγάρια συνήθως που αποφάσιζαν να παντρευτούν. Το σπίτι του, απέναντι σχεδόν στην εκκλησία του χωριού.

Παντρεύτηκε την Ελένη-Μαρούκα Χαβιάρα, μονοκόρη με επτά αδελφούς και πήρε κατά την οικογενειακή παράδοση πολλά χωράφια και λίρες για προίκα.

Απέκτησαν δεκαοκτώ παιδιά, συμπεριλαμβανομένων αυτών που πέθαναν σε βρεφική ηλικία παιδική ή άλλη, ακόμη και αυτών των αποβολών. Προσωπικά γνώρισα εννέα. Τους Μιχάλη, Αντώνη και Γιάννη και τις Σταματού, Αγλαΐα, Αλεξάνδρα, Κυριακή, Μαρία και Ευτυχία. Ξέρω επίσης τα ονόματα των Δημήτρη που πνίγηκε ενώ υπηρετούσε την Πατρίδα, Αθηνάς, Στεφάνου και Γιωργάκη που ήταν ο Βενιαμίν της οικογένειας, το μοναδικό «παπαδοπαίδι» και πέθανε από δάγ-

Ο παπά-Νικόλας, η παπαδιά δεξιά του και τα παιδιά, στην είσοδο και τα παράθυρα του σπιτιού τους

κειο. Η κατά ένα χρόνο μεγαλύτερη Ευτυχία (η μητέρα μου), είχε γεννηθεί το 1910, που έγινε ο πατέρας της παπάς. Χαρακτηριστική η διήγησή της σχετικά με το χαμό του Γιωργάκη:

«Είμαστε στο παράθυρο του πάνω σπιτιού εγώ με το Γιώργη μας, και βλέπαμε όπως κάθε μέρα το θείο Μανώλη Χαβιάρα αδελφό της γιαγιάς, που περνούσε για το σπίτι του με τις κατσίκες και τα κατσικάκια.

—Εγώ τα βλέπω ακόμα, εσύ;

—Κι εγώ τα βλέπω ακόμα, απαντούσε εκείνος, που σκύβοντας για να τα βλέπει περισσότερη ώρα, γκρεμίστηκε απ' το παράθυρο στο δρόμο. Δεν έπαθε όμως τίποτα. Αργότερα, σαν αρρωστήσαμε και οι δυο από δάγκειο και κοιμόμαστε μαζί

Η πρεσβυτέρα

(το κεφάλι του ενός στα πόδια του άλλου), εκείνος ο καημένος πέθανε κι έμεινα εγώ η κακότυχη να τυραννιέμαι», κατέληγε η μητέρα.

Ο παππούς Νικόλας, δούλευε σκληρά για να μεγαλώσει τόσα παιδιά. Αγρότης, ένας από τους τρεις καλύτερους του χωριού, παπλωματάς, ψάλτης και... εργολάβος.

Όταν ανέλαβε να βάλει τις σωληνώσεις που μετέφεραν το νερό από το Δαφνώνα στην Πόλη της Χίου, έχασε τόσα πολλά χρήματα, που εκτός από τις λίρες της προίκας που ξόδεψε, πούλησε κι ένα κτήμα για να ξεχρεώσει.

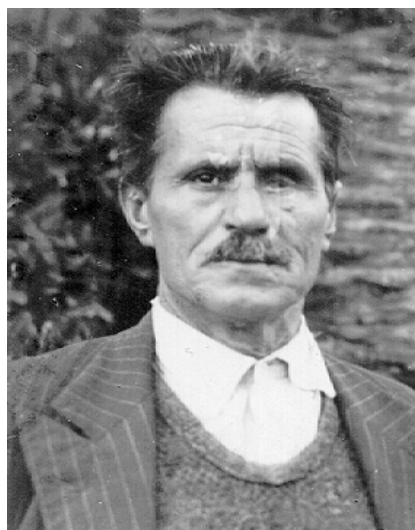

Μιχάλης, Αλεξάνδρα και Ευτυχία σε πάρτι γενεθλίων στην Αμερική, 1979

ΠΟΛΥΤΕΚΝΟΣ, ΠΟΛΥΤΕΧΝΟΣ ΠΑΠΠΟΥΣ

Το 1900 κτίστηκε το καμπαναριό στον Άγιο Πα-
ντελεήμονα Δαφνώνα και ο Νικόλας που ήταν
από τους λιγοστούς που ήξεραν γράμματα και
άνθρωπος τίμιος, κοινής αποδοχής, κράταγε
τους λογαριασμούς και το βιβλίο που έγραφε τα
έσοδα και τα έξοδα.

Οικογενειακό κειμήλιο το βιβλίο, έμεινε στο
σπίτι του παππού, όπου ζούσε ο Αντώνης με την
οικογένειά του (σήμερα ιδιοκτησία του εγγονού
Αντώνη Στουπάκη του Γεωργίου). Παρακάλεσα

Ο Αντώνης

να μου το δώ-
σουν, αλλά θέ-
λοντας να το
κρατήσουν για
τον εαυτό τους,
μου το δάνεισαν
και το φωτοτύ-
πησα το 1984
που είχα έλθει
για διακοπές α-
πό την Αμερική
όπου ζούσα τό-
τε. Ευτυχώς,
σώθηκε σε φω-
τοτυπία, αφού
το πρωτότυπο

χάθηκε. Χαρακτηριστική σελίδα του βιβλίου, θα
βρείτε στο «Αρχείο μου» στη σελίδα 23.

Όταν ο τότε παπάς του χωριού πέθανε, όλοι πρό-
τειναν για παπά τον Νικόλα, που εκτός του ότι
ήταν ενάρετος και καλός οικογενειάρχης, ήταν
ψάλτης όπως γράψαμε παραπάνω και γνώριζε
καλά τα εκκλησιαστικά.

Ένας μόνο δεν ήθελε το Νικόλα για παπά και α-
ντιδρούσε σθεναρά. Θ' αναφερθούμε σ' εκείνον
στο τέλος ετούτης της περιγραφής.

Ως παπάς πλέον, από το 1910, υπηρέτησε το χω-
ριό μας επί «εικοσιπέντε συναπτά έτη».

Με τη γλυκιά φωνή του, τη γνώση της μουσικής,
μα πάνω απ' όλα με την καλοσύνη και την ευθυ-
κρισία του, συνέβαλλε τα μέγιστα όχι μόνο στην
εύρυθμη λειτουργία της εκκλησίας, αλλά και
στην επίλυση προβλημάτων, που δεν ήταν λίγα
στην ταραγμένη εποχή του.

Μεγάλωσε και τακτοποίησε τα παιδιά του, παρα-
δίδοντας στην κοινωνία πολλούς και ξεχωρι-
στούς για το ήθος και την εργατικότητα τους α-
πογόνους. Συνέχισε να παλεύει ακόμα κι όταν
έγινε παπάς, με τη τσάπα και το αλέτρι του α-
γρότη, τη βελόνα και το σουβλί του παπλωματά.
Αυτό του άφησε το παρατσούκλι «Νικολής ο
Σουβλής» ή «παπά Νικόλας ο Σουβλής». Σε ση-
μείο που είχε χωράφι, έδωσαν το όνομα «στου
Σουβλή» σ' ολόκληρη την περιοχή.

Ένα άλλο όνομα που έδωσε στα παιδιά του ήταν
«του παπά». Ο Μιχάλης του παπά, η Μαρία του
παπά κ.λ.π., κάτι που συνοδεύει και τα εγγόνια
του και προσωπικά, καμαρώνω όταν λένε πως
είμαι γιος του Κωστή του Καζάνα (παρατσούκλι
των Ρουφάκηδων) και της Ευτυχίας του παπά ή
της Ευτυχίας του Σουβλή.

Θα κλείσω τη μικρή αναφορά στην οικογένεια
του παππού μου, μνημόσυνο σ' όλους εκείνους
που έφυγαν, με άλλη μια διήγηση της μητέρας:

«Ήταν και 'κείνο το βράδυ ο παππούς, όπως συ-
νήθιζε, στο μπακάικο-καφενέ του Κουλελέ και
μου φωνάξανε πως δεν ήτανε καλά. Τον φέραμε
στο σπίτι και ξάπλωσε στο κρεβάτι όπου έμεινε
για μερικές μέρες μέχρι το τέλος του (1935).

»Ένα βράδυ
όπως καθό-
μαστε στο
πλάι του, α-
κ ο ύ σ α μ ε
θ ό ρ υ β ο
στην παλιά

Σταματού και Αγλαΐα
στον Πειραιά όπου ζούσαν

Γιάννης, Κυριακή και Μαρία
σε εποχές

Σε λίγο απειλητικός

Σε λίγο απειλητικός ο Οκτωβριανός ουρανός
θα απλώσει τα σταχτιά του φτερά στη γη,
δίνοντας την εντύπωση πως στηρίζεται στις
κορφές των βουνών,
που θα 'χουν πάρει μια άγρια όψη.
Κι όταν αρχίσουν να πέφτουν μονότονα οι ψιχάλες
της φθινοπωρινής βροχής,
θα νομίζεις πως ακούς το κλάμα της δικής σας γη,
που θα αναζητά τα λουλουδία
στην κατάξερη γη.

Ένα άρρωστο κορίτσι βλέπει απ' το παράθυρό του
ένα δέντρο να φυλλορροεί.

Είναι φθινόπωρο!
«Όταν πέσουν τα φύλλα», λέγει «θα πεθάνω κι εγώ».
Πραγματικά πέφτουν όλα τα φύλλα
και μόνο ένα μένει στα ξερά κλαδιά.
Και δεν εννοεί να πέσει.

Μπουκάλι τζιν

Η γόνιμη φωτιά μιας ιστορίας.
Η γέριχη ηρεμία.
Γράψιμο ξύλινο και ζωηρό.
Μαρμαρωμένες οσμές.
Τους έθαψαν κάτω από άμμο και φύκια.

«Ποιήματα και πεζά»

Τάσος Γιαννούζης

Με την κόρη του Ευτυχία δεξιά του, στην Πάρνηθα
όπου επισκέφθηκαν ασθενή από το χωριό μας

ξύλινη σκάλα που έμοιαζε με βήματα ανθρώπου.
Όταν πήγαμε προς τα 'κει, είδαμε κάποιον σαν
κουβαράκι, ν' ανεβαίνει με τα τέσσερα. Ήταν ο
άθρωπος εκείνος που δεν ήθελε να γίνει παπάς
ο πάππος σας.

—Καλησπέρα. Παπά ήμαθα πως πεθαίνεις κι
ήρτα να μου συχωρέσεις.

—Ο Θεός συχωρέσει σου, απάντησεν εκείνος.

—Καληνύχτα, είπε κι έφυγε όπως είχε έρθει.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Θα μαζέψω ασφόδελους

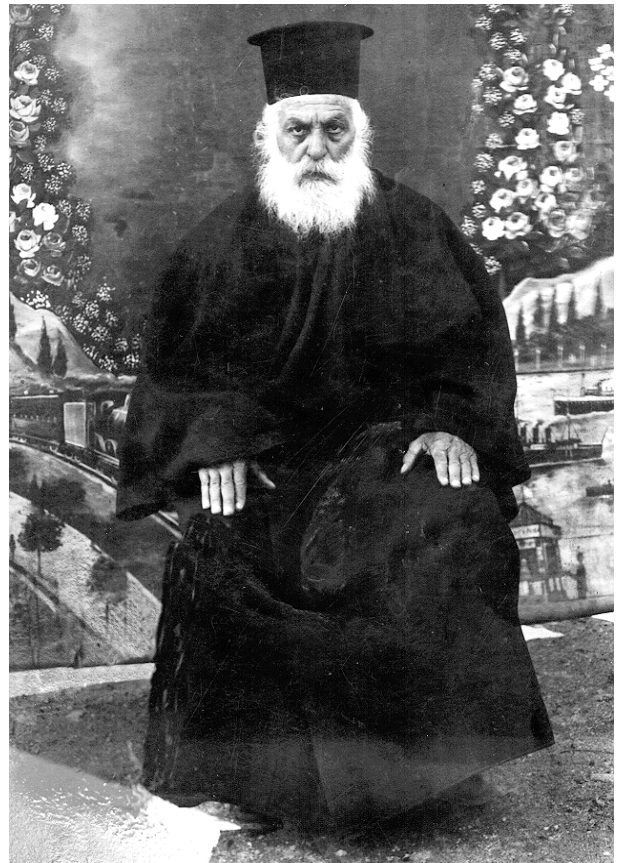
Θα μαζέψω ασφόδελους
στη χώρα των φαντασμάτων.
Θα τους κουβαλήσω
στο διάσελο της οικουμένης
και θα τους κάψω
όλους μαζί
στην φωτιά
που θα βάλω στο δάσος
των περασμένων!

Μια σαϊτιά
θα είναι το σύνθημα
προς τους νέους
αείφεγγους καιρούς
εκεί που ποταμοί ζωής
ρέουν ασταμάτητα
και η σκέψη ουρανοδρομεί.
Εκεί που καταναγάζουν
άσβηστοι ήλιοι!

Εκεί που κάθε ανάσα μας
θα καθρεφτίζεται
στους νέους δέλτους
της ιστορίας.

«Η Προσευχή του Σοφού»

Μόσχου Κεφάλα

Ο γέρον πλέον παπά Νικόλας

Και εις έτη πολλά...

Η ποδοσφαιρική ομάδα του χωριού μας, η θρυλική πλέον «Π. Ο. ΔΑΦΝΗ», έκλεισε 30 χρόνια ζωής και επιτυχιών.

Στο γήπεδο του Δαφνώνα στις 12 του περασμένου Αυγούστου έγιναν εκδηλώσεις με αγώνα παλαιμάχων όλων των εποχών και απονομή τιμητικών διακρίσεων σε παλαιούς ποδοσφαιριστές και παράγοντες της ομάδας.

Σ' ένα μεγάλο τραπέζι, στολισμένα τα κύπελλα και πρωταθλήματα, που κατέκτησε στην τριαντάχρονη πορεία της. Συνολικά η ομάδα έχει 1 πρωτάθλημα Γ' κατηγορίας, 1 Β' και 5 Α'. Έχει παίξει σε 7 τελικούς κι έχει πάρει 6 κύπελλα.

Η ομάδα βράβευσε τους: Νίκο Γ. Μαμούνα ως πρώτο της Πρόεδρο. Τον αείμνηστο Πρόεδρο της τότε Κοινότητας Δαφνώνα Μανώλη Γ. Μαμούνα, που διέθεσε τα πρώτα χρήματα για την κατασκευή του γηπέδου του χωριού

Παλαιίμαχοι

και το σημερινό Νομάρχη Πολύδρο Λαμπρινούδη, που ως Δήμαρχος Καμποχώρων τότε, αποπεράτωσε το γήπεδο.

Τον Πέτρο Ρισκάκη ως Επίτιμο Πρόεδρο της Ε.Π.Σ. Χίου, τον Παντελή Λαμπρινούδη για την πολυετή προσφορά του από θέσεις στο Δ.Σ. και τις οικονομικές ενισχύσεις του, όπως και τον Σταύρο Ι. Χαβιάρα για την συνεχή οικονομική του στήριξη. Τον Αντώνη Γεωργίου και Θεοδώρας Μαμούνα για την προσφορά του ως ποδοσφαιριστή, τον Σταύρο Ντίλη ως ποδοσφαιριστή και παράγοντα και τον σημερινό Πρόεδρο Παράσχο Α. Πολιτάκη, ως ποδοσφαιριστή και παράγοντα

επίσης. Ακολούθησε δείπνο και... κρασοκατάνυξη.

Εμείς ευχόμαστε στην συνώνυμή μας Ποδοσφαιρική Ομάδα του Δαφνώνα, πάντα επιτυχίες και «εις έτη πολλά».

Πληροφορίες και φωτογραφία: Σταύρος Ντίλης

Μοναξιά

Τη συναντάς παντού.

Στο χώρο και στο χρόνο. Στη σιωπή και στα λόγια τα ακατάπανστα.

Ίσως δεν την αναγνωρίσεις. Γυναίκα είναι. Βάφεται.

Έχει την ικανότητα ν' αλλάζει προσωπεία.

Πότε φορά ένα χαμόγελο

και κρύβεται από κάτω,

όπως η θάλασσα κάτω από γεφύρι.

Άλλοτε τρέχει με ιλιγγιώδη ταχύτητα

πάνω στις ρόδες μιας μηχανής

ή επιδεικνύεται οδηγώντας

κάποιο πολυτελές αυτοκίνητο.

Τρυπώνει ανάμεσα σε ξεχειλωμένα δαχτυλίδια γάμων, σε κρεβάτια διπλά

κι ας λένε πως στους δύο τρίτους δε χωρά.

Βάζει τη μάσκα της σοβαρότητας και της επιβολής

ή της υποταγής και της αδιαφορίας.

Έχει ένα δικό της εγωισμό, μια εχεμύθεια.

Από τα μέρη του λόγου αμφιβάλλει

για το ρήμα «επικοινωνώ»

για το ουσιαστικό της αλήθειας, το επίθετο,

την πρόθεση της ειλικρίνειας,

φοβάται το συνδέσμο της φιλίας,

τη μετοχή της αγάπης

και τη συμμετοχή στον έρωτα,

αφού στα μαθηματικά μοιάζει πολύ μικρό

το ποσοστό της εμπιστοσύνης

και η πιθανότητα προσέγγισης του πλησίον

θυμίζει το παράδοξο του Αχιλλέα με τη χελώνα.

Μα παίρνει την πιο άγρια μορφή της,

όταν κυκλοφορεί μέσα στο πλήθος

κι ας περνά απαρατήρητη.

Φωλιάζει μαζί με την αδελφή της. τη θλίψη,

στα ρυτιδωμένα από το χρόνο και τα βάσανα πρόσωπα.

Ο tempora, o mores!

Με βελόνες πόνου κεντά της καρδιάς τα τοιχώματα,

την αδειάζει, την αφήνει κενή από συναισθήματα.

Μα πάλι.

Ω σεπτή, ω άγια μοναξιά

του δημιουργού, του καλλιτέχνη, του γλύπτη,

του ποιητή, του φιλόσοφου.

που κρατάς την πένα, το χρωστήρα, τη σμίλη,

πώς διαπερνάς το χωροχρόνο

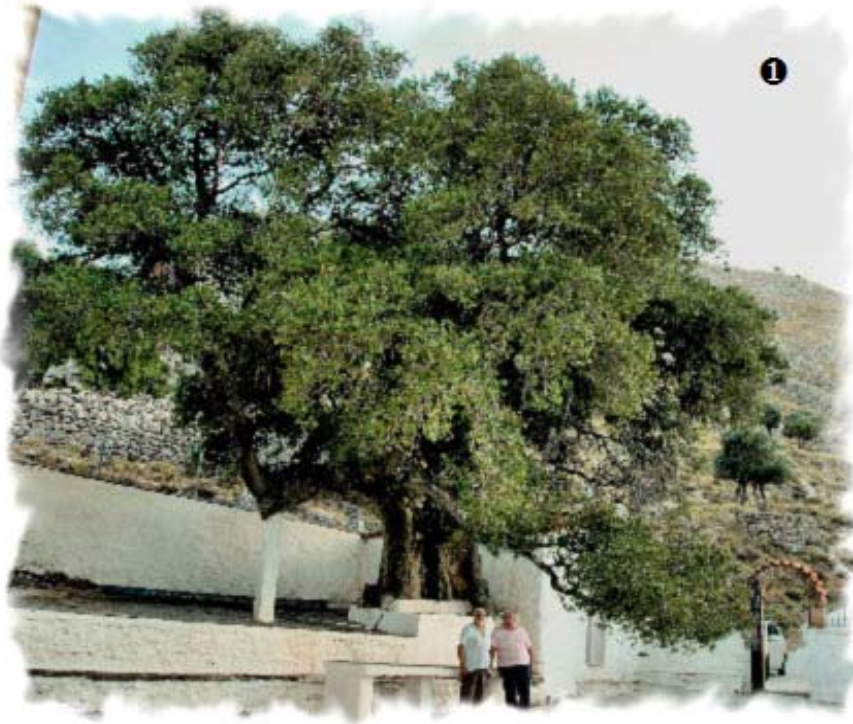
πώς γλυκαίνεις κι αλαφραίνεις

σαν αεράκι, σαν αύρα θαλασσινή

τη στεγνή και δυσβάσταχτη πραγματικότητα!

«Ονειροδρόμιο»

Τζένη Συρρή-Χαννάκη

Προσκύνημα στη

Όνειρο χρόνων η επίσκεψη στο μαρτυρικό χωριό της Κυδιάντας. Ολοκαύτωμα, της τουρκικής θηριωδίας τη μια, του ανελέητου εμφύλιου σπαραγμού την άλλη. Πώς να μην «κύψεις γόνο καρδιάς» στον αγιασμένο τούτο τόπο που δυο εκαθισίες μόνο παραμένουν όρθιες;

Με ξεναγό τον καπετάν Μιχάλη Καριάμη γέννημα αυτής της γης και γνώστη της ιστορίας της, είχα την χαρά να πραγματοποιήσω αυτή την επίσκεψη δυο φορές.

Μαζί μας, τη μια ο Εκδότης-Διευθυντής του περιοδικού «NEMECIS» Γιώργης Μπαχάς, ξεχωριστός Χιώτης, Χιολάτρης και καλός φίλος. Την επόμενη ο καθηγητής και ποιητής-συγγραφέας Γεώργης Διλιμπής, ο Δάσκαλος όπως εγώ τον αποκαλώ.

Αφιέρωμα στην περιοχή θα κάνουμε προσεχώς. Λίγες φωτογραφίες μόνο για τώρα.

Μαρτυρική Κυδιάντα

1) Οι Μ. Καριάμης και Γ. Μπαχάς, κάτω από τον υπεραιώνόβιο πρίνο του Αι-Γιάννη 2) Στο μνημείο των πεσόντων με τον Γ. Μπαχά δίπλα σου, το άρωμα της ανθισμένης ρίγανης και τον Καριάμη να σε φωτογραφίζει, ρίγη συγκίνησης διαπερνούν σώμα και ψυχή. 3) Ο Μ. Καριάμης ξεναγεί το Δάσκαλο, που τον ακούει με έκσταση. 4) Ο Επιτάφιος στον Άγιο Γιάννη, που οι πιστοί στολίζουν κάθε Μεγάλη Παρασκευή. 5) Οι φίλοι, κρατούν την Ανάσταση στον Ι. Ναό Αγίας Αναστασίας Κυδιάντας. Συμβολισμός κι ελπίδα για την ανάσταση του χωριού; 6) Ερείπια κι εγκατάλειψη παντού. 7) Λεπτομέρεια από παράθυρο του σχολείου. 8) Φεύγοντας, αντικρίζουμε από ψηλά τη Λαγκάδα, τη θάλασσα, το πλοίο, τις Οινούσσες. Η ψυχή γαληνεύει...

Βαγγέλης Ρουφάκης

◇ ΟΜΗΡΟΣ ΣΤΟ... ΟΜΗΡΕΙΟ

Στο Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Χίου εξετέθη από τις 16 του περασμένου Αυγούστου, το γύψινο πρόπλασμα του Ομήρου, έργο της Χιώτισσας γλύπτριας Μαίρης Παπακωνσταντίνου. Είναι το έργο που προορίζεται να τοποθετηθεί στο αεροδρόμιο της Χίου «Όμηρος», σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο με μεγάλη βάση και κυκλικό μαρμάρινο πεζούλι.

Στις 20 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε συνέντευξη τύπου στο Ομήρειο, παρουσία πολλών δημοσιογράφων και προσωπικοτήτων της Χίου, μεταξύ των οποίων: Ο Νομάρχης κ. Λαμπρινούδης, ο Δήμαρχος Χίου κ. Βρουλής, ο Πρόεδρος του Ομηρείου κ. Μαμμάς, ο Πρόεδρος Νομαρχιακής Επιτροπής Παιδείας κ. Νύκτας, ο Πρόεδρος Πολιτιστικού Οργανισμού Ν. Α. Χίου κ. Καμπούρης, ο Πρόεδρος της Τ.Ε.Δ.Κ. κ. Μαλαφής, ο Πρόεδρος της Ο.Χ.Σ.Α. κ. Κοκκινάκης, ο Αερολιμενάρχης κ. Τριαντάφυλλος, η κ. Κ. Κόκκοτα τέως Διευθύντρια Εθνικής Τράπεζας στην Αθήνα, η κ. Ξ. Φύλλα, η Δρ. Α. Ζαχαρού-Λουτράρη, ο κ. Π. Γιακουμής και πολλοί άλλοι.

Δίπλα στη γλύπτρια ο Πρόεδρος της Παγκιακής Επιτροπής για τη Διαφύλαξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τέως Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Δημ. Λινός και ο Χιώτης Ακαδημαϊκός, αστροφυσικός Σταμ. Κριμιζής. Συζητήθηκαν πολλά, λύθηκαν απορίες, και αντηλλάγησαν γνώμες και ιδέες για τη συγκέντρωση χρημάτων ώστε να πραγματοποιηθεί «το όνειρο» όπως μας είπε σε τηλεφωνική συζήτηση η γλύπτρια. Παραθέτουμε μέρος της φιλικής αυτής συνομιλίας.

«Ο Όμηρος δεν είναι πια όνειρο εν αναμονή. Βρίσκεται στο σπίτι του στο Ο.Π.Κ.Δ.Χ.

Πάνε δέκα χρόνια που παλεύω να γίνει αυτό το έργο, γιατί κανένας φορέας δημόσιος ή ιδιωτικός μου το ανέθεσε. Αυτός ο δύο μέτρων ανδριάντας από γύψο που εκτίθεται, έγινε με τις δικές μου δυνάμεις, προσφορά καρδιάς στην πατρίδα.

Σαν Χιώτισσα γλύπτρια αισθάνθηκα της υποχρέωση και είναι στόχος ζωής να ολοκληρωθεί αυτό το έργο. Αλλά στην Ελλάδα, τους ευγενείς στόχους όλων μας τους σταματά η δυσκίνητη γραφειοκρατία. Οι δυσκολίες που συνάντησα, τερά-

Ο «γύψινος Όμηρος» στο Ομήρειο Π.Κ.Δ. Χίου και δίπλα του η δημιουργός Μαίρη Παπακωνσταντίνου

Ο Πρόεδρος της επιτροπής Δημ. Λινός στο κέντρο, με τον Ακαδημαϊκό Στ. Κριμιζή και τη γλύπτρια

Ο αερολιμενάρχης Μιχ. Τριαντάφυλλος αναλύει το ιστορικό της υπόθεσης

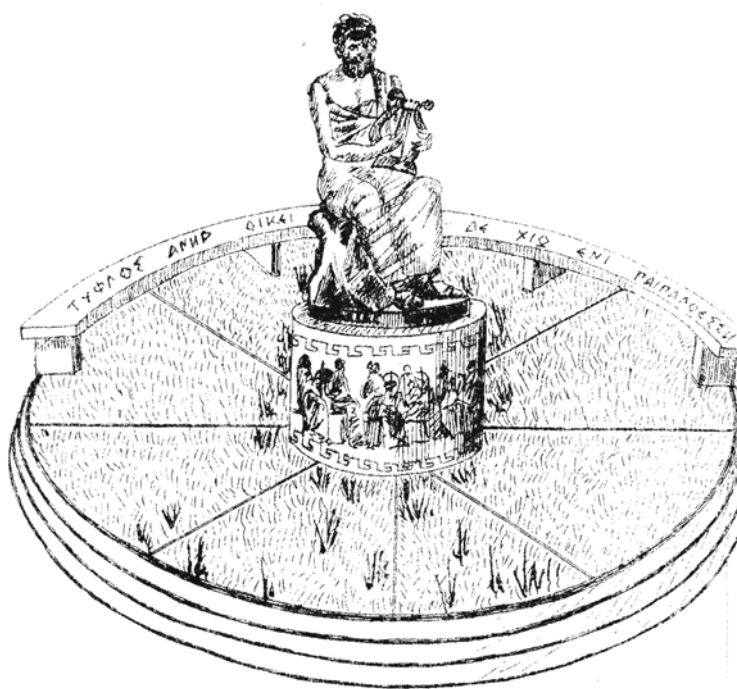
στιες. Γι' αυτό ιδρύθηκε η Παγκιακή Εταιρία για τη Διαφύλαξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, από επιφανείς Χίους, προσωπικότητες απ' όλους τους κλάδους του πολιτισμού, οι οποίοι αγκάλιασαν την ιδέα και ξεκινήσαμε με πρώτο στόχο την κατασκευή του ανδριάντα του Ομήρου. Πρόεδρος της εταιρίας ο τέως Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Δημ. Λινός.

Τη σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα της ολοκλήρωσης αυτού του έργου, που τιμάται ο μεγαλύτερος ποιητής των αιώνων, ο οποίος περπάτησε στα ιερά χώματα της Χίου και δεν τιμήθηκε όσο έπρεπε, έδωσε την αφορμή η ανιστόρητη μετάφραση της Ιλιάδας και της Οδύσσειας από Γερμανό καθηγητή. Ύβρισε και παραχάραξε την ιστορία της Ελλάδος, γράφοντας ότι ο Όμηρος είναι Ασσύριος γραφιάς (ευνούχος), γεννημένος στα Άδανα. Η απάντησή μας είναι αυτό το άγαλμα, που θα γίνει συν Θεώ από την αγάπη των απανταχού Χίων και όχι μόνο.

Το άγαλμα θα διηγείται την ιστορία του Τρωικού Πολέμου που θα είναι ανάγλυφα σκαλισμένη στη βάση και σε ένα μαρμάρινο ημικυκλικό πάγκο που θα βρίσκεται πίσω από το άγαλμα, θα είναι γραμμένο το γνωστό απόφθεγμα: Τυφλός ανήρ οικεί δε Χίω ενί παιπαλοέσση».

Όποιος θέλει να βοηθήσει στην κατασκευή του αγάλματος του Ομήρου, μπορεί να καταθέσει οποιοδήποτε ποσό στο λογαριασμό που υπάρχει γι' αυτό το σκοπό στην Εθνική Τράπεζα με αριθμό 490/296155-53.

Βαγγέλης Ρουφάκης

ΑΓΓΛΗΜΑ ΟΜΗΡΟΥ
ΣΚΑΛΙΣΤΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΤΗΡΙΣΗ ΚΑΜΝΩ
ΕΛΠΙΣΤΕΡΑΣ
ΜΕΡΩΣΕ Ι. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΟΥΦ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΟΜΗΡΙΚΟΥ ΎΜΝΟΥ ΕΙΣ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

εἴ μοι κίθαρίς τε φίλη καὶ καμπύλα τόξα,
χρήσω δ' ἀνθρώποισι Διὸς νημερτέα βουλήν.

ὡς εἰπὼν ἐβίβασκεν ἐπὶ χθονὸς εὐρυοδείης
Φοῖβος ἄκερσεκόμης, ἑκατηβόλος: αἶ δ' ἄρα πᾶσαι
θάμβεον ἀθάναται: χρυσῶ δ' ἄρα Δῆλος ἅπασα
[βεβρίθει, καθορῶσα Διὸς Λητοῦς τε γενέθλην,
γηθοσύνη, ὅτι μιν θεὸς εἴλετο οἰκία θέσθαι
νήσων ἠπείρου τε, φίλησε δὲ κηρόθι μᾶλλον.]
ἦνθησ', ὡς ὅτε τε ρίον οὕρεος ἄνθεσιν ὕλης.

αὐτὸς δ', ἀργυρότοξε, ἄναξ ἑκατηβόλ' Ἄπολλον,
ἄλλοτε μὲν τ' ἐπὶ Κύνθου ἐβήσαιο παιπαλόεντος,
ἄλλοτε δ' ἂν νήσους τε καὶ ἀνέρας ἠλάσκαζες.
πολλοὶ τοι νηοὶ τε καὶ ἄλσεα δενδρήεντα:
πᾶσαι δὲ σκοπιαὶ τε φίλαι καὶ πρόωνες ἄκροι
ὑψηλῶν ὀρέων ποταμοὶ θ' ἄλαδε προρέοντες:
ἀλλὰ σὺ Δῆλῳ, Φοῖβε, μάλιστ' ἐπιτέρπει ἦτορ,
ἔνθα τοι ἔλκεχίτωνες Ἴαονες ἠγερέθονται
αὐτοῖς σὺν παίδεσσι καὶ αἰδοίης ἄλόχοισιν.
οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηθμῶ καὶ ἀοιδῇ
μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅτ' ἂν στήσωνται ἀγῶνα.
φαίη κ' ἀθανάτους καὶ ἀγήρωσ ἔμμεναι αἰεὶ,
ὅς τὸθ' ὑπαντιάσει', ὅτ' Ἴαονες ἀθροοὶ εἶεν:
πάντων γάρ κεν ἴδοιτο χάριν, τέρψαιτο δὲ θυμὸν
ἄνδρας τ' εἰσορόων καλλιζώνους τε γυναῖκας
νῆας τ' ὠκείας ἠδ' αὐτῶν κτήματα πολλὰ.
πρὸς δὲ τόδε μέγα θαῦμα, ὄου κλέος οὔποτ' ὀλεῖται,
κοῦραι Δηλιάδες, ἑκατηβελέταο θεράπναι:
αἶ τ' ἐπεὶ ἄρ' πρῶτον μὲν Ἀπόλλων' ὑμνήσωσιν,
αὔτις δ' αὖ Λητώ τε καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
μνησάμεναι ἀνδρῶν τε παλαιῶν ἠδὲ γυναικῶν
ὕμνον αἰεΐδουσιν, θέλγουσι δὲ φύλ' ἀνθρώπων.
πάντων δ' ἀνθρώπων φωνᾶς καὶ βαμβαλιαστῶν
μιμείσθ' ἴσασιν: φαίη δὲ κεν αὐτὸς ἕκαστος
φθέγγεσθ': οὔτω σφιν καλῆ συνάρηρεν ἀοιδή.

ἀλλ' ἄγεθ' ἰλήκοι μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδιζύν,
χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι: ἐμεῖο δὲ καὶ μετόπισθεν
μνήσασθ', ὀππότε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
ἐθάδ' ἀνείρηται ξεῖνος ταλαπείριος ἑλθῶν:
ὦ κοῦραι, τίς δ' ὑμῖν ἀνὴρ ἠδιστος ἀοιδῶν
ἐνθάδε πωλεῖται, καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα;
ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθαι ἀφήμως:
τυφλὸς ἀνὴρ, οἰκεῖ δὲ Χίω ἐνὶ παιπαλοέσση
τοῦ μᾶσαι μετόπισθεν ἀριστεύσουσιν ἀοιδαί.
ἡμεῖς δ' ὑμέτερον κλέος οἴσομεν, ὅσσον ἐπ' αἶαν
ἀνθρώπων στρεφόμεσθα πόλεις εὖ ναιεταώσας:
οἱ δ' ἐπὶ δὴ πείσονται, ἐπεὶ καὶ ἐτήτυμόν ἐστιν.
αὐτὰρ ἐγὼν οὐ λήξω ἐκηβόλον Ἀπόλλωνα
ὑμνέων ἀργυρότοξον, ὃν ἠύκομος τέκε Λητώ.

<http://el.wikisource.org> (1-9-09)

Παντελής Καλόγερος

ο νέος που μας

Είναι ορισμένες στιγμές που χωρίς να θέλεις ή να το επιδιώκεις σημαδεύουν ανεξίτηλα τη ζωή σου. Έτσι, μια ήσυχη βραδιά του περασμένου καλοκαιριού, λίγο μετά τις εκδηλώσεις της «Ναυτικής Εβδομάδας» του Συλλόγου Συκιάδας στο γραφικό Παντουκειός, μια παρέα εκλεκτών φίλων δέχτηκαν την πρότασή μου να καταπλεύσουμε στα «χωρικά μου ύδατα», δηλαδή στο πανέμορφο χωριό της ναυτομάνας Λαγκάδας.

Περιδιαβαίνοντας την πολύβουη παραλία, πέσαμε με πρόσωπο με πρόσωπο, μ' έναν άγγελο σε αναπηρικό καροτσάκι. Ήταν ο Παντελής Καλόγερος. Ζύγωναν οι μέρες της αναχώρησης για το Πεκίνο, όπου θα έπαιρνε μέρος στους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Πήγαμε κοντά του. Οι φίλοι τον χαιρέτησαν, κουβέντιασαν μαζί του και του ευχήθηκαν καλή επιτυχία.

Τότε θυμάμαι, με ζύγωσε ο Βαγγέλης ο Ρουφάκης και μου είπε ψιθυριστά: «Φίλε, αυτή η συνάντηση ήταν από τις πιο ωραίες στιγμές του καλοκαιριού. Θέλω να ξανάρθουμε με την ησυχία μας και να κάνω ένα αφιέρωμα για τον Παντελή στην επόμενη «Δάφνη».

Από τότε κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι του χρόνου. Κόντευε να φύγει κι αυτό το καλοκαίρι, όταν ο Ρουφάκης μου είπε: «Καπετάνιε, χρωστούμε κάτι σ' αυτό το παλικάρι. Θυμάσαι»;

Με τη «συναγωνίστρια» μητέρα

Λίγες μέρες αργότερα, σ' ένα φιλόξενο, παστρικό σπίτι, πλημμυρισμένο από αγάπη κι ανθρωπιά, μας υποδέχτηκε η ταπεινή οικογένεια του νικητή της ζωής Παντελή Καλόγερου. Στους τοίχους αναρτημένες φωτογραφίες με την ιστορία της οικογένειας σε διάφορες φάσεις. Παππούδες, γιαγιάδες, γονείς, αδελφός, καράβια, βραβεία, τιμητικές πλακέτες και πάμπολλα μετάλλια τα οποία κατέκτησε σαν αθλητής της κολύμβησης αρχικά και της δισκοβολίας κατόπιν.

Ο Παντελής, γεννήθηκε στη Χίο τον Μάη του 1967. Μιχάλης ο πατέρας του, ναυτικός το επάγγελμα. Αγγελική η μητέρα του και Γιώργης ο μικρότερος αδελφός του. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο Λαγκάδας και το Α' Γυμνάσιο Χίου.

Η ημέρα των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης (21-5-'82) ήταν καθοριστική για την μετέπειτα ζωή του. Μια άτυχη στιγμή σε ώρα άθλησης κι έμεινε λαβωμένος για πάντα...

Έλειψε από τη Χίο ένα χρόνο. Κατ' αρχάς στο Κ.Α.Τ. και αργότερα στη Βοστώνη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Επέστρεψε στη Χίο το 1983. Με την επιστροφή του στη Λαγκάδα, και παρά τις πολλές αντιξοότητες, συνέχισε το Λύκειο κι έλαβε μέρος στις Πανελλαδικές εξετάσεις. Πέτυχε στο Τμήμα Λογιστών του Τ.Ε.Ι. Σερρών. Τα έξοδα του ναυτεργάτη πατέρα, δυσβάσταχτα. Μετά από αγώνες, κόπους, βάσανα και τρεις επιστολές στον τότε Πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου, πέτυχε μεταγραφή στα Τ.Ε.Ι. Πειραιά, όπου και τελείωσε. Το 1994, μετά το τέλος των σπουδών του, επέστρεψε στη Λαγκάδα.

Παρέμεινε άνεργος για μια τριετία. Οι δυσκολίες

Μ. Καριάμης, Π. Καλόγερος, Βαγ. Ρουφάκης

ένα πραγματικό παλικάρι κάνει περήφανους

χαλύβδωσαν τη ψυχή και τη θέλησή του. Πήρε κουράγιο. Διδάχθηκε με τον πιο αλάνθαστο τρόπο πως τίποτα δε χαρίζεται αλλά όλα κατακτούνται με αγώνες και σθεναρές διεκδικήσεις. Σε αγαστή συνεργασία με τη Σοφία Μιχάλα, ίδρυσαν τον Παγκιακό Σύλλογο Α.Μ.Ε.Α.

Το 2002, ξεκινά πρωταθλητισμό σαν κολυμβητής (100 μ. ελεύθερο). Η μεγάλη του νίκη, ήταν ήταν το ότι έκανε βατό το Ιωνικό Κολυμβητήριο Χίου στους αθλητές Α.Μ.Ε.Α.

Το 2004, αρχίζει τη δισκοβολία. Από τότε κατέχει το πανελλήνιο ρεκόρ. Από το αρχικό του 6,21 μ. το έφτασε στο σημερινό 10,05 μ. (Παγκόσμιο Πρωτάθλημα στην Ταϊπέι της Ταϊβαν το 2007). Στους Παραολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου το 2008, κατέλαβε την έκτη θέση, όπως δείχνει και το «Πιστοποιητικό» της φωτογραφίας, που φωτογραφήσαμε πλαισιώνοντάς το με κάποια από τα μετάλλια όλων των χρωμάτων που κατά καιρούς έχει πάρει.

Σαν επίγραμμα, σταχυολογούμε λόγια του ίδιου: «Δε ξέρω, αν δεν ερχόμουν σε επαφή με ανθρώ-

πους σ' όλο σχεδόν τον κόσμο, είχα όλες αυτές τις εμπειρίες. Ήμουν πολύ τυχερός. Μεγάλωσα ανάμεσα σε «πρίγκιπες». Μετά το ατύχημα, μου έδωσαν όλα τα εφόδια για μια νέα ζωή.

Κάποιοι, σαν είπα ότι θα σπουδάσω, γέλασαν. «Για να περνά ο καιρός», σχολίαζαν. Πολλοί ακόμα και σήμερα δεν πιστεύουν ότι είμαι κάτοχος πτυχίου λογιστικής.

»Πάντα έκανα αυτό που ήθελα. Έβαζα στόχους και τους κατατούσα με κόπους και αγώνες. Βαράω γροθιές στο μαχαίρι. Άλλοτε το λυγίζω, άλλοτε ματώνω, αλλά δεν το βάζω κάτω.

»Ευχαριστώ όσους με στηρίζουν όλα αυτά τα χρόνια. Τους γονείς μου, τους προπονητές μου, Βασ. Κοκκαλιά, Ν. Σούμπαση, Παναγ. Καλαμάρη και Δέσπ. Σταμπόλου, που ήταν και δάσκαλοι. Τους Στάμο Φαφαλιό, Γεώρ. Χαλάτση, τους φίλους μου κι όλους τους άλλους.

Χαίρομαι ιδιαίτερα, όταν με καλούν σε σχολεία να μιλήσω στους μαθητές για τον αθλητισμό».

Μιχάλης Καριάμης

Το πιστοποιητικό της 6^{ης} θέσης στους Ολυμπιακούς του Πεκίνου και μερικά μετάλλια

Ομηρικής Ακαδημίας, Φωτογραφίες-κείμενο

Ι. Ναός Αγίου Νικολάου Ψαρών

Ο Πατήρ Ιωακείμ ομιλεί στους συνέδρους στο Μοναστήρι

Γεύμα στην Ι. Σκήτη Αγίων Πατέρων με μοναδική θέα

Η Δρ Αθηνά Ζαχαρού Λουτράρη μιλάει για τον Όμηρο

Για δέκατη τρίτη φορά, στο νησί μας, διεξήχθησαν οι εργασίες του συνεδρίου της Euroclassica-Ομηρικής Ακαδημίας, τον περασμένο Ιούλιο.

Για δέκατη φορά ο γράφων ως απλός «εργάτης» και για πέμπτη, ως ειδικός συνεργάτης, έλαβε μέρος, στο μέγιστο (και δε θα κουραστώ να το επαναλαμβάνω), πολιτιστικό γεγονός του νησιού. Με κάποιες φωτογραφίες και αναφορές σε λίγα μόνο γεγονότα, χωρίς να παραβλέπω ή να υποτιμώ τα υπόλοιπα, θα προσπαθήσω να σας μεταφέρω κάποιες στιγμές όμορφες και τις... συνέπειες που έχει το εν λόγω συνέδριο που δεν είναι μόνο επιστημονικό, αλλά ανθρώπινο κι ανθρωπιστικό.

12-7-09 η έναρξη και κατά κοινή ομολογία είχε την μεγαλύτερη συμμετοχή κόσμου, όπως και καθ' όλη τη διάρκεια των εργασιών.

13-7-09 ταξίδι στα Ψαρά, όπου μας περίμενε ο πατέρας Ιωακείμ Αρχοντός και ο Δήμαρχος Μανώλης Αγαπούσης.

Η επίσκεψη στον Άγιο Νικόλα, από τις καλύτερες στιγμές στο νησί. Ο πατέρας Ιωακείμ εκτός από την ιστορία στα χρόνια της τουρκοκρατίας, μας μίλησε για το κτίσιμο του ναού, πως μεταφέρθηκαν οι κολώνες από τον ναό του Φαναίου Απόλλωνα κ.ά. Μας είπε ακόμη για τις ζημιές από το σεισμό που κρατούν την εκκλησία κλειστή και την προσπάθεια για αποκατάσταση του μνημείου που πρέπει κατά τη γνώμη μας να προωθηθεί αρμοδίως και να γίνει το συντομότερο.

Στο Πνευματικό Κέντρο οι χαιρετισμοί, η διάλεξη του γιατρού κ. Α. Γιαλούρη, κεράσματα και ωραία δωράκια. Γρήγορη επίσκεψη στο Μοναστήρι της Παναγίας, ξενάγηση από τον πατέρα Ιωακείμ και υπόσχεση πως θα πάμε ξανά.

Στις 14-7-09, επίσκεψη-προσκύνημα στους Αγίους Πατέρες. Σε ένα χώρο με μοναδική, πανοραμική θέα, γευθήκαμε τη μοναστηριακή φιλοξενία με γεύμα, μετά από την ξενάγηση του πατρός Αμβροσίου και την αναφορά του στη ιστορία της Σκήτης σε σχέση και με τη Νέα Μονή.

Οι μοναχοί και οι εθελοντές είχαν κάνει θαύματα τη δουλειά τους, τα φαγητά νοστιμότατα, η περιποίηση άψογη και όλοι έφυγαν ευχαριστημένοι, κρατώντας και τα δωράκια που το φιλόξενο Μοναστήρι τους πρόσφερε.

Το ίδιο βράδυ στη Δασκαλόπετρα η Δρ. Αθηνά Ζαχαρού-Λουτράρη ανέπτυξε με ξεχωριστό τρόπο, τη ζωή του Ομήρου κατά Ψευδοηρόδοτο και σε συνεργασία με το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Βορείου Αιγαίου έγιναν απαγγελίες και αναγνώσματα.

ΣΤΙΓΜΕΣ ΚΑΙ... ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Βαγγέλη Ρουφάκη

Είχαν προηγηθεί ξενάγηση στην Πέτρα του Ομήρου, ανακηρύξεις επίτιμων δημοτών και ακολούθησε δείπνο από τον Δήμο Ομηρούπολης.

Συνοπτική και... ελλιπής η περιγραφή μου για να φθάσω γρήγορα στο Σάββατο 18 Ιουλίου.

Μετά από μια ώρα ταξίδι, φτάσαμε στις Οινούσσες, όπου στο «Πατερώνησο» του Περικλή, μας περίμεναν το καθιερωμένο καφεδάκι με λουκουμάδες. Ακολούθησε η επίσης καθιερωμένη επίσκεψη στο Ναυτικό Μουσείο και στη Μονή Οινουσσών (απολογούμαι που εγώ δεν πήγα).

Στον Ι. Ναό Αγίου Νικολάου, παρά τη ζέστη και την ανηφόρα, σα φτάσαμε, ο κόσμος ήταν πολύς. Ο παπά Νικόλας Καραβάς, ιερέας του Αγίου Νικολάου κι ο παπά Μάρκος Βασιλάκης Α΄ Γραμματέας της Ιεράς Συνόδου, είχαν αρχίσει ήδη το Μυστήριο. Ας τα πάρουμε όμως με τη σειρά.

Το καλοκαίρι του 2008 στα πλαίσια της Ομηρικής Ακαδημίας, είχαμε επισκεφθεί και τότε τις Οινούσσες. Ο Γιανγκ Σάο Μπο από την Κίνα, μας ανακοίνωσε ότι η γυναίκα του Ζανγκ Τζιε, έφερε στα σπλάχνα της ένα παιδί που είχε... παραγγελθεί στην Ελλάδα. Ο Δήμαρχος Οινουσσών Ευάγγελος Αγγελάκος υποσχέθηκε τότε πως αν το βάφτιζαν, θα ήταν εκείνος ο κουμπάρος. Ένα χρόνο μετά, το γλυκύτατο κοριτσάκι, έγινε χριστιανή με το όνομα Άρτεμις-Πηνελόπη, στον Άγιο Νικόλα, με ανάδοχο τον Δήμαρχο και τις ευχές των συνέδρων της Ομηρικής Ακαδημίας.

Ακολούθησε πανηγυρικό γεύμα, βραβεύσεις από την Ομηρική Ακαδημία και κατόπιν οι γονείς, οι παππούδες και ο θείος της Αρτέμιδος-Πηνελόπης, διάβασαν αποσπάσματα από τα έπη του Ομήρου στα... Κινέζικα και χάρισαν το βιβλίο στον κουμπάρο Δήμαρχο, που το κρατάει στη διπλανή αναμνηστική φωτογραφία...

Φτάσαμε τελικά στην τελετή λήξης της Ακαδημίας στις 19 Ιουλίου και στην κατάμεστη αίθουσα συνεδρίων του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου Δήμου Χίου, οι σύνεδροι παρέλαβαν τα πιστοποιητικά παρακολούθησης των εργασιών, σπάνια βιβλία και πολλά χειροκροτήματα.

Στο τέλος, η Διευθύντρια του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών κυρία Β. Κουρκούτα, πρόσφερε την... αμοιβή στη Διευθύντρια της Ακαδημίας Μαρία-Ελευθερία Γ. Γιατράκου. Μια ανθοδέσμη, ένα χαμόγελο κι ένα ευχαριστώ απ' όλους μας.

Στη μικρή Άρτεμη-Πηνελόπη ευχόμαστε να ζήσει ευτυχισμένη, στους δικούς της να την χαίρονται και στην Ακαδημία, πάντα επιτυχίες.

Βαπτίζεται η δούλη του Θεού Άρτεμις-Πηνελόπη

Ελληνίδα-Χριστιανή από την... Κίνα

Αδελφός, μητέρα, σύζυγος, κόρη, κουμπάρος και πατέρας του Γιανγκ που (τελευταίος δεξιά) καμαρώνει χαρούμενος

Και η αμοιβή αυτής, μια ανθοδέσμη, ένα χαμόγελο...

Αγαπητέ κ. Ρουφάκη

Έλαβα το 20^ο Περιοδικό (του 10^{ου} έτους!) και ευχαριστώ. Το διάβασα «μονορούφι» από την αρχή (με τα ποιήματα της Τζένης Συρρή-Χαννάκη, που επάξια τιμά την πνευματική Χίο) έως το τέλος (τις δικές μου Αποχρώσεις συναισθημάτων, που προσωπικά κι ανεπιφύλακτα τιμώ εσένα και την ανιδιοτελή προσφορά σου στη Χίο).

Σ' αυτό το Περιοδικό (όπως άλλωστε και στα προηγούμενα), η αρχιτεκτονική των κειμένων και των εικόνων είναι άνογη. Η επιλογή του επίκαιρου στοιχείου και η εναρμόνισή του με το διαχρονικό, η προβολή της χιώτικης πατρίδας σε πρόσωπα και φυσικές καλλονές, που απαθανατίζει ο φακός σου, είναι αξιέπαινες.

Στάθηκα ιδιαίτερα στο άρθρο του κ. Α. Τενέδιου «Ελληνίδες Μαθηματικοί της Αρχαιότητας» και το «Γυναικομονύδριον των Χαλάνδρων».

Χίλια εύγε και ευχαριστώ
Ιάσων Ευαγγέλου

Αγαπητέ κύριε Ρουφάκη

Κρατώ στα χέρια μου το 20^ο φύλλο της «Δάφνης» και κάνω περίπατο στο ενδιαφέρον περιεχόμενό του.

Σκέπτομαι τι μπορεί να προσφέρει ένας άνθρωπος όταν έχει μεράκι για την ιστορία του τόπου του και τον πολιτισμό: Στην Ομηρική Ακαδημία, στην έκδοση της «Δάφνης» και σε τόσες άλλες παράπλευρες πολιτιστικές κι άλλες δραστηριότητες.

Και όλα αυτά με βασικό στήριγμα το ταπεινό βαλάντιό σας.

Αραγε πόσοι από τους σημερινούς έμμισθους εκλεγμένους άρχοντες της εποχής μας, ή τους κατέχοντες πλούτον, μπορούν να υπολογίζουν σε μια υστεροφημία μακρότερη και μονιμότερη από τη δική σας;

Χαίρετε! Υγιαίνετε!

Γ. Καραλής

(Πρόεδρος Φιλοτεχνικού Ομίλου Χίου)

Ένα ακόμη βιβλίο με τη συμβολή της «Δάφνης»

Κυκλοφόρησε το βιβλίο της κ. Ευαγγελίας Χρ. Παπαζή «Καρδάμυλα, Περιήγηση - Λαογραφία».

Την επιμέλεια έκδοσης και την ηλεκτρονική σελιδοποίηση του βιβλίου, είχε αναλάβει ο γράφων. Δουλέψαμε σκληρά και προσπαθήσαμε να δώσουμε στον αναγνώστη, μια υπεύθυνη, προσεγμένη και καλαίσθητη εργασία. Θα κριθούμε άλλωστε. Μικρή παράλειψη στην αντιγραφή της εισαγωγής με λύπησε ιδιαίτερα και ζητώ συγγνώμη στο μέτρο που με αφορά.

Την φιλολογική επιμέλεια και τις διορθώσεις των δοκιμίων ανέλαβε η Δρ. Φιλοσοφίας-Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Μαρία-Ελευθερία Γ. Γιατράκου, την οποία ευχαριστώ προσωπικά, όπως και την Δρ. Αγγελική Σκαρβέλη-Νικολοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών, για την προθυμία με την οποία δέχτηκε να προλογίσει τόσο ωραία και γλαφυρά το βιβλίο.

Θερμά επίσης ευχαριστώ τις Εκδόσεις Άλφα-Πι για το ωραίο εξώφυλλο και την εκτύπωση. Την

κ. Γεωργία Μίτση, την Κορίνα, το Νίκο και ιδιαίτερα το φίλο Αντώνη Παλιό για τη ανιδιοτελή ενασχόλησή του και τις τεχνικές συμβουλές, για καλύτερο αποτέλεσμα.

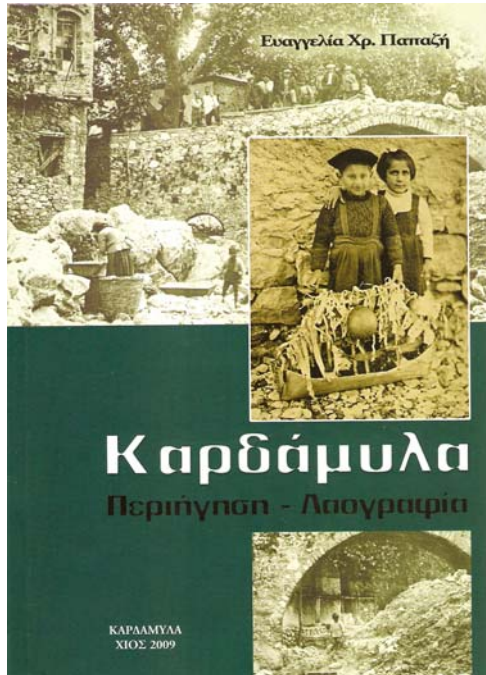
Η βιβλιοδεσία έγινε στην Αθήνα από το βιβλιοδετείο της «ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ ΕΠΕ».

Κλείνοντας παραθέτω απόσπασμα από την εισαγωγή της συγγραφέως:

«...Τέλος ευχαριστώ τον εκδότη του Περιοδικού «Δάφνη» Βαγγέλη Ρουφάκη για την διάθεση του αρχείου του, την επιμέλεια της έκδοσης, την ηλεκτρονική σελιδοποίηση και γενικά, την

καθοριστική συμβολή του στην πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Μνήμες από το Σκαλοχώρι Λέσβου

Κείμενο-φωτογραφίες, Αντώνη Τενέδιου

Παλιά φωτογραφία (δεκαετίας του 1936) φίλων Σκαλοχωριτών που δυστυχώς δεν ζουν πια εδώ και πολλά χρόνια.

Ο Σκαλοχωρίτης της φωτογραφίας που κάθισε μέσα στο καζάνι που τυροκομούσαν το γάλα ήταν ο αείμνηστος ράπτης Λευτέρης Ελευθερίου! Ο μικρός στη μέση της φωτογραφίας ήταν ο Κωστής Στυλιανού (Κράντας). Την εποχή εκείνη ήταν νέος μόλις 18 χρονών! Ο όρθιος της φωτογραφίας από αριστερά ήταν ο γεροδεμένος Σταύρος Βουδούκης γιος του Μιλτιάδη που έφυγε πρόωρα χτυπημένος από την επάρατη νόσο. Στην άκρη δεξιά ήταν ο τυροκόμος Γιώργος από τα Γιάννενα που ούτε αυτός ζει πια! Καθιστός δίπλα στο καζάνι ήταν ο Αντώνης Σαπουντζής (Νταλάκης)*.

Παλιές θύμισες Σκαλοχωριτών φίλων που έφυγαν για πάντα από αυτή τη ζωή!

Προτού ξεκινήσω την αφήγησή μου αυτή θέλω να ευχαριστήσω το συγχωριανό και φίλο Γιάννη Στυλιανού που είχε την ευγενή καλοσύνη να μου παραχωρήσει την ως άνω φωτογραφία.

Το πίσω μέρος της φωτογραφίας με στιχάκια και αφιερώσεις!

Πριν από μέρες διάβαζα στον ημερήσιο τύπο ότι πολλά εκατομμύρια ανθρώπων έρχονται και φεύγουν χωρίς να αφήνουν πίσω τους κανένα ίχνος. Κανένα σημάδι! Βλέποντας τη παλιά και ταλαιπωρημένη από το χρόνο φωτογραφία σκέφτηκα τους εικονιζόμενους φίλους.

Όμως ευτυχώς για μας. Οι φίλοι της φωτογραφίας, ήρθαν στο κόσμο, έζησαν χαρές και λύπες επέζησαν στα μαύρα και θανατερά χρόνια του Β' Παγκόσμιου πολέμου, έγιναν καλοί μαστόροι στα επαγγέλματά τους, έκαναν φίλιες και διασκέδασαν με καλαμπούρια.

Τέλος ήρθε η αδυσώπητη ώρα για το καθένα τους. Έφυγαν για πάντα από τον κόσμο αυτό, όμως ποτέ δεν ξεχάστηκαν. Διότι ο καθένας από αυτούς και όλοι μαζί άφησαν σε μας τους φίλους τους πολλές αξέχαστες αναμνήσεις.

Εγώ προσωπικά ακόμα θυμάμαι τον αξέχαστο φίλο Σταύρο Βουδούκη. Ήταν ένας πανύψηλος άντρακλας. Έμενε στη γειτονιά της Λάντζας. Ένα «φεγγάρι» δούλεψε και σαν καφετζής στο καφενείο του Μελιδώνη. Αργότερα όταν πέθαναν οι γονείς του έφυγε από το χωριό. Ανύπανδρος αυτός πήγε στην Αθήνα μαζί με την ανύπανδρη αδελφή του Ραλλού.

Η άλλη αδελφή τους προ καιρού είχε εγκατασταθεί οικογενειακώς στην Αθήνα. Στην Αθήνα τον συνάντησα πολλές φορές στα Μελίσσια. Κάναμε πολλά γλέντια μαζί στο σπίτι του μπάρμπα μου Μιχάλη Τενέδιου που ήταν δικός του συμπαθέρος. Στην Αθήνα τον «σημάδεψε» η επάρατη ασθένεια. Κυριολεκτικά τον «έλειωσε» αυτό τον λεβέντη.

Τα χρόνια πέρασαν! Ο μικρός Κωστής Στυλιανού της φωτογραφίας είχε και αυτός τη δική του «διαδρομή». Τον άρπαξε η ζωή και τον ταρακούνησε. Πότε σκόπελοι και πότε ύφαλοι βρισκόταν μπροστά στο διάβα του. Μόνος και λησμονημένος άφησε τη τελευταία του αναπνοή στο Μπαλούτσο, αγροτική περιοχή Σκαλοχωρίου.

Ο Γιώργος ο Τυροκόμος από τα Γιάννενα όσο ζούσε στο Σκαλοχώρι περνούσε καλά. Ήταν καλός τυροκόμος και είχε πάντα καλό μεροκάματο. Μια κάποια στιγμή χάθηκαν τα ίχνη του. Είχε μπλεχθεί με τον «ποδόγυρο». Είχε δαγκώσει για καλά τη «λαμαρίνα». Έφυγε και πήγε στα Γιάννενα. Εκεί φαμέλιωσε. Ρίζωσε για τα καλά στην ιδιαίτερή του πατρίδα. Εκεί κοντά στη γυναίκα και στα παιδιά του «ξέχασε» το παλιό «νταλγκά»

Ο Καρά-Αλής

Κανάρης

Όλη η βουλή των προεστών στο μόλο συναγμένη
είπε πως όξω στη στεριά τους Τούρκους θα προσμένει.

Τότε έβγαλα το φέσι
και να μιλήσω θάρρεψα, προβάλλοντας στη μέση:
«Τίποτα, αρχόντοι, δε φελά, μονάχα το καράβι».

Σα μ' άκουσε ένα απ' τα τρανά καλπάκια μας, ανάβει
και το φαρμάκι χύνει.

«Ποιος ειν' αυτός και πως τον λεν που συμβουλές μας δίνει;
Να τα Ψαρά πως χάθηκαν. Κι εγώ φωτιά στο χέρι
πήρα και πέρα τράβηξα κατά της Χιός τα μέρη
κι είπα από κει (δε βάσταξα) με χείλη πικραμένα:
«Να πως με λεν εμένα!»

Αλέξανδρος Πάλλης

Περιεχόμενα

Επιγραφή στον τάφο του Καραλή	Μετάφραση Χρ. Μαυροπούλου	2
Αγάπη	Γεώργη Διλιμπή	2
Δάκρυα	Γεώργη Διλιμπή	2
Πάλι μαζί	Βαγγέλη Ρουφάκη	3
Γεώργης Διλιμπής	Εθνικό Κέντρο Βιβλίου	3
Ο ανδριάντας του Κ. Κανάρη στον Δημοτικό Κήπο Χίου	Βαγγέλη Ρουφάκη	4
Στα ιστορικά Κοίλα και την πηγάδα του Κουλαλά	Καπετάν Μιχάλη Καριάμη	7
Παπά Νικόλας Στουπάκης ο πολύτεχνος, πολύτεχνος ...	Βαγγέλη Ρουφάκη	10
Σε λίγο απειλητικός	Τάσου Γιαννούζη	12
Μπουκάλι τζιν	Τάσου Γιαννούζη	12
Θα μαζέψω ασφόδελους	Μόσχου Κεφάλα	12
Και εις έτη πολλά	Πληροφορίες-φωτογραφία Στ. Ντίλη	13
Μοναξιά	Τζένης Συρρή-Χαννάκη	13
Προσκύνημα στη μαρτυρική Κυδιάντα	Βαγγέλη Ρουφάκη	14
Ο Όμηρος στο... Ομήρειο	Βαγγέλη Ρουφάκη	16
Παντελής Καλόγερος, ο νέος που μας κάνει περήφανους	Μιχάλη Καριάμη	18
Ομηρικής Ακαδημίας, στιγμές και...συνέπειες	Βαγγέλη Ρουφάκη	20
Γράμματα από τους αναγνώστες μας		22
Ενα ακόμη βιβλίο με την συμβολή της «Δάφνης»	Βαγγέλη Ρουφάκη	22
Το Αρχείο μου	Βαγγέλη Ρουφάκη	23
Μνήμες από το Σκαλοχώρι Λέσβου	Αντώνη Τενέδιου	24
Ο Καρά-Αλής	Από το βιβλίο της 4ης σελίδας	26
Κανάρης	Αλεξάνδρου Πάλλη	26
Περιεχόμενα		26
Παράπονο	Ιάσωνα Ευαγγέλου	27

Ιάσων Ευαγγέλου Παράπονο

Μ' όλο τον καθιερωμένο σεβασμό κι Εσύ καλέ Θεέ
-σ έχω προσέξει-
όλο με τους νεκρούς συναναστρέφεις.
Όλο στο θάνατο αναφέρεσαι. Και μας φοβίζεις.
Κι αν κάποτε αντιληφθείς
πως μας αρέσει η ζωή, το γέλιο, το τραγούδι,
Εσύ -ο πάντα αγέλαστος- συνοφρυώνεις
και μας δείχνεις τη βλοσυρή φωτογραφία σου
στους τρούλους των ναών σου:
«Ο Παντοκράτωρ».

Ανεξιχνίαστη αυτή η άγια σου μισανθρωπία
για τις ανάξιες λόγου «αμαρτίες» μας.
Γιατί μας συνερίζεις ανταγωνιστικά
«Εσύ ένας πελώριος ελέφαντας, εμάς τα τοσοδά σκαθάρια
που φάγαμε μια ψόφια μύγα παραπάνω»;^{*}
Μήπως Σ' ευχαριστεί που Σε φοβόμαστε;
Αυτό δεν είναι σαδισμός;

Κοίταξε πόσο είναι χλωμή η καχεκτική ζωή μας.
Μία σταγόνα γέλιο κι όνειρο
αν ρίζεις μέσα της, θα κοκκινίσει.
Μία σταγόνα σκέψης του θανάτου αν ρίζεις, θα μαυρίσει.
Δεν μας λυπάσαι; Εσύ ο ελεήμων;
Στο κάτω-κάτω, εμείς δεν είμαστε
«τα έργα των χειρών Σου»;
Κι έχεις παράπονο από μας;
Τύψεις για μας δεν έχεις;

^{*}N. Καζαντζάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΡΙΟΣ ΒΕΡΕΤΤΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2008

Ανδριάντας Κωνσταντίνου Κανάρη
(διαβάστε στη σελ. 4)